Ե. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1349 — ՈՒՐԲԱԹ 1 ՅՈՒԼԻՍ 1888 — (Ն. Տ.) 13 ՅՈՒԼԻՍ 1888 — 3 ԶԻԼԳԱՏԻ 1305

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՆՉ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-Խան

نورادونكيان خانده غلطه ده عريضه جريده سى ادارهسنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԱԳԳԵՑՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	գահեկան արժէք	160
» »	Վեցամսեայ	» »	80
» »	Եռամսեայ	» »	40
Դուռառաց »	եւ տեղական թղթատարով տարեկան	»	240
Դուռառաց համար	եւ տեղական թղթատարով վեցամսեայ	»	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	Քրսանը	58
» »	վեցամսեայ		26

Դիւրա ղրկուած լրագրոց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 1 ՅՈՒԼԻՍ, 1888

ԵՐԵԿԻ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(ՅՈՒԼԻՍ 6ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ 9 ՅՈՒԼԻՍ.)

ՄԻԼԱՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ ԴԱՏԸ ՆԱԹԱԼԻ ԹԱԳՈՒՀՈՅՆ ԴԷՄ

Թոյլին Վիեննայի Թղթակիցը, Միլան Թագաւորին իւր կնոջ դէմ ամուսնալուծութիւն պահանջելուն և Նաթալի Թագուհւոյն մերժողական պատասխան տալուն վրայ Արէ-Եւելի մէջ արդէն ծանուցուած պարագայներն հեռագրելէ յետոյ, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ սոյն կարի հետաքրքրաշարժ դատին վրայ, որ յեւրոպա օրուան խնդրոյ մին դարձած է.

«Սերպիոյ Սինոդը կը բաղկանայ Մետրապոլիտներէն կամ Արքեպիսկոպոսներէն, նաեւ երեք եպիսկոպոսներէ, մէկ վարդապետէ և երկու քահանայներէ։ Իշխանութիւն ունի ամուսնալուծում վճռելու առն և կնոջ բնաւորութեանց հակառակութեան պատճառաւ, և Սերպիոյ քաղաքային օրէնքն եւս զայս կը համարի արդար պատճառ մը ամուսնալուծման (*)։ Բայց Սինոդի դատական գործառնութիւնը լոկ եկեղեցական են։ Եթէ Թագաւորն ետ չառնու զիւր աղերսագիր, Նաթալի Թագուհին պիտի հրաւիրուի պատասխանել անձամբ կամ գրով, և Սինոդը պայմանաժամ մը պիտի սահմանէ հաշտութեան համար վերջնական փորձի մը։ Եթէ այն փորձ արդիւնք չտայ, Սինոդն ի նկատ պիտի առնու աղերսագիրն և միւս կողմն պատասխանն, և պիտի արտասանէ զիւր վճիռ։ Այս ամէն գործողութիւնը սովորական դատի մը մէջ ամիսներ կը տեւեն։ բայց ներկայ պարագային մէջ ձեւակերպութիւնը կրնան կրճատուիլ։ Սինոդին առջեւ փաստաբանաց դատաստացութեան թոյլ չի տրուիր։

«Միլան Թագաւորին եւ Նաթալի Թագուհւոյն միջեւ ծագած ցաւալի գժտութիւնը հանրածանօթ են ընդերկայն։ Իբր մէկ տարի յառաջ, Թագաւորին հետ տեսակցելու պատիւը վայելած լինելովս, Ն. Վեհափառութիւն համարձակապէս ըսաւ ինձ թէ անհաշտելի կը համարի այս գժտութիւններ։ Յետոյ տեսակցելով Նախարարապետ Պ. Ռիսդիչի հետ, իմացայ թէ Թագուհին ալ յոյսը կտրած էր հաշտութենէ, եւ կը ցաւէր իսկ որ բաժանում մը տարիներ յառաջ տեղի չէր ունեցած։ Բայց Թագուհին անցեալ աշնան մեկնեցաւ Սերպիայէն, և մէկ քանի ամսոյ բացակայութենէ յետոյ, բանակցութիւնը վերսկսան։ Տարւոյս մայիս ամսուն մէջ Թագաւորն և Թագուհին տեսակցեցան ի Վիեննա, և յայտնի համաձայնութեան մեծ հաւանականութիւն մը կերեւէր։ Թագաւորին գլխաւոր փափաքն էր որ Թագուհին հաստատ խօսք տար հանրային գործոց չմիջամտելու։ Թագուհին տուաւ պահանջուած հաւաստիքն, և գրեթէ որոշուած էր որ Սերպիա վերադառնար այս ամառ։ Բայց կ'երեւի թէ անկէ ի վեր Թագուհւոյն հետ ունեցած Թղթակցութենէն Թագաւորն համոզուած գոյացուցած է թէ առն և կնոջ միջեւ կենալիք բարւոք համաձայնութեան իրենց մէջ վերահաստատումն այլ եւս անյուսալի բան մ'է։

«Նաթալի Թագուհւոյն հանրային կենաց դէմ գլխաւոր ամբաստանութիւն սա է թէ յայտնապէս համամիտ և գործակից դտնուած էր այնպիսի անձանց որք ծանօթ էին իբրեւ Թագաւորին թշնամի։ Թագուհին ծննդեամբ Ռուս և ջերմապէս յարեալ իւր հայրենի երկրին, շատ ենթակայ էր իւր քրոջ՝ կիսա Իշխանուհւոյն և իւր մօրաքրոջ՝ Մուրուսի Իշխանուհւոյն ազդեցութեան, և այս տիկնայք բարի խորհրդականներ եղած չեն թւիր։ Անոնց և իւր յանցանօք, կը հրաչակուէին պալատական գայթակղութիւններ որք պէտք էր գաղտնի պահուէին։ Երբեմն Պելկրատի պերճ ընկերութիւնը բաժնուած էր երկու կուսակցութեանց, Թագաւորին կուսակցութիւնն և Թագուհւոյն կուսակցութիւնն, և հարկ չկայ ըսելու թէ ռուսական և ֆրանսական դեսպանատունը կը գործէին կամ զրոյցներ կը տարածէին ի նպաստ Թագուհւոյն կարծեցեալ շահուց։ Զէզոք մնալ փափաքող դեսպանը և տիկնայք չէին գիտեր ինչպէս վարուիլ։ Էր այս հակառակ հանանց մէջ։ Հրապարակային նախատինք մը զոր անցեալ տարի Նաթալի Թագուհին ըրաւ յունական դեսպանատան պատկանող տիկնոջ մը— (կասկածելով թէ այս տիկնին ապօրէն յարաբերութիւններ ունէր Միլան Թագաւորին հետ) — Թագաւորին և Թագուհւոյն գժտութիւնը բոլորովին ի հրապարակ հանեց։

«Բայց այս գժտութիւն իրօք սերպ եւսպուլկար պատերազմին ժամանակէն կը սկսէր։ Իւր բանակաց պարտութենէն յետոյ Միլան Թագաւոր շատ կարօտ կը մնայ կնոջական համակրանաց և աջակցութեան։ Թագուհին ոչ միայն զլացաւ զայս, այլ և չաջողեց թէ կը փափաքի որ Թագաւորն հրաժարի, դահը թողուլով իւր անչափահաս (յանժամ տասնամեայ) որդւոյն, իւր (Թագուհւոյն) խնամակալութեան ներքեւ։ Թէ այս քաղաքական հակառակութիւնը ո՛րչափ խղճալի պատճառ մը ձգած էին արքական ընտանիքին մէջ կը գիտնայ դուշակուիլ։ Բայց ի նպաստ Թագաւորին սա պէտք է ըսել թէ մինչ Թագուհւոյն բարեկամք չկրցին մեզ տեսակ անձնական գայթակղութիւններ վերագրել Թագաւորին, սա երբեք չէ ակնարկած թէ քաղաքական զատուորիչ տեսակ գանգատ մ'ունեցած լինի Թագուհւոյն դէմ։

«Թագաւորը խնդրելով Սինոդէն՝ արձակել զինք անտանելի դարձած լուծէ մը, բնական է որ պահանջէ իւր որդւոյ վերադարձն ի Սերպիա։ Ընչու

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պատրիարքական Դեր. Տեղապահ Սրբազանն՝ ընկերակցութեամբ Պատրիարքարանի գործակատար Ֆրէնկեան Մեծ. Աբրահամ էֆէնտիի, երէկ Բ. Դուռը գնաց և ներկայանալով Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին իւր ընտրութեան վաւերացման համար շնորհակալութիւն յայտնեց։ Դեր. Տեղապահ Սրբազանն յետոյ յայտարարար այցելութիւն տրուաւ արտաքին գործոց Վսեմ. Նանապարարին, Դատական գործոց Վսեմ. Նախարարին, Արտաքին գործոց Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Տատեան էֆէնտիի, Վսեմ. Գէրլիկճի պէյին ու կրօնական գործոց տեսուչ Զիվէր պէյ և շնորհակալութիւն յայտնեց։ Դեր. Տ. Սիմէոն Սրբազան իւր սոյն այցելութեանց միջոցին սիրալիր կերպիւ և արժանավայել պատուով ընդունուեցաւ։

Ն. Սրբազնութիւն Բ. Դռնէն ուղղակի Ազգ. Պատրիարքարան դարձաւ և անդ Պատրիարքարանի բոլոր պաշտօնէից շնորհաւորութիւններն ընդունեց։

Խառն Ժողովը իւր նախընթաց աւուր նստին մէջ զբաղեցաւ նաև հետեւեալ խնդիրներով։

Եգիպտոսի Կրօն. և Քաղ. Ժողովոց պաշտօնավարութեան չրջանը լրացած և նոր ընտրութիւն կատարուած լինելով, Ժողովը ուշադրութեան առաւ ընտրութեան տեղեկագիրը, զոր Դեր. Ս. Առաջնորդն յայտարարած էր, և օրինաւոր գտնելով զայն՝ վաւերացուց նորակազմ Ժողովոյ ընտրութիւնը։

Ժողովը իւր մէջէն մանաւանդ մը կարգեց և պաշտօն յանձնեց նմա քննել և տեղեկագրել Վանայ Վարագայ վանուց ինչպէս նաև Նարեկայ և Բուրգուս Ս. Դէղրգայ վանուց վերաբերեալ ինչ ինչ խնդիրներն։

Դեր. Պատրիարքական Փոխանորդին մէկ յայտագրէն Ժողովը տեղեկանալով որ Գաղատիոյ Ս. Աստուածածնայ վանքէն եպիսկոպոսական ծանրագին զգեստներ՝ յիշատակը բազմամեայ ժամանակաց՝ դուրս հանուեր, մայրաքաղաքս բերուեր և Պատրիարքարանի պահպանման վրայ Մաքսատան վերատեսչութեան կողմէ Պատրիարքարանի յանձնուեր են, և նկատելով որ այս կարգի եկեղեցական զգեստք և տպաքը նուիրական են և միայն յեկեղեցական արարողութիւնս գործածելի և թէ այդ զգեստներն ապօրէն և գաղտագողի դուրս հանուած են վանքէն, որոշեց տէր կանգնել նորին ազգային սեպհականութեանց և ընդհանրապէս ստուգել այս գործողութեան հեղինակներն։

Այս առթիւ Ժողովը հարկ դատեց միանգամայն չրջաբերականաւ ազգաբարիկ Առաջնորդաց, Վանահարց և Թաղ. Խորհրդոց թէ չեն կարող եկեղեցական անօթ, զգեստ, ձեռագիր և տպագիր մատեան և հնութիւններ վաճառել կամ դուրս հանել և եթէ հակառակ շարժին, պատասխանատու պիտի նկատուին եղած կորստեան և վնասուն, և անհապաղէս պիտի տուժեն։

Պատրիարքական Դեր. Փոխանորդ Հայրն երէկ մայրաքաղաքս բոլոր եկեղեցեաց քարոզիչներուն ուղղեց հետեւեալ չրջաբերականն որոյ առաքումն յետաձգուած էր ի սկզբան։

. . . Սուրբ Եղբայր ի Քրիստոս։

Օսմանեան տէրութեան բարեխնամ Օգոստափառ Կայսրն՝ Վեհապետեան Ամենապատիւ Տ. Տ. Թաղուութիւն Սրբազան Աբգ-Եպիսկոպոսի Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութիւնէ հրաժարականն ընդունած և Նորին Սրբազնութեան ի Պատրիարքութիւն Ս. Երուսաղէմի ընտրութիւնն հաստատած և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքութեան Տեղապահի մը ընտրութիւնն հրաւիրած ըլլալով, Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովը իւր երէկի նստին Ս. Երուսաղէմի Պատրիարքական փոխանորդ Սէֆէրեան Դեղապատիւ Տ. Սիմէոն Սրբազան Աբգ-Եպիսկոպոսը Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական Տեղապահ ընտրեց, եւ միանգամայն պատուաձգոյն տեսաւ Ամենապատիւ Տ. Տ. Թաղուութիւն Սրբազանի անուան ի Ս. Պատարագի յիշատակութիւնն այժմէն սկսիլ։

Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան Խառն Ժողովոյ սոյն ընտրութիւնը ծանուցանելով՝ կը յանձնարարէ մեզ յետ յիշատակութեան անուան ամենայն Հայոց Վեհափառ Հայրապետի՝ որ ի Ս. Պատարագի, ըստ որոշեալ կրօնական ժողովոյ Ազգային Կեդրոնական Վարչութեան, յետ այսորիկ ըստ սովորական առնել «և Սրբոյ Երուսաղէմի Պատրիարք զՏէր Թաղուութիւն Սրբազան Աբգ-Եպիսկոպոսն և Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական Տեղապահ զՏէր Սիմէոն Սրբազան Աբգ-Եպիսկոպոս շնորհեացես մեզ ընդ երկայն աւուրս ուղիղ վարդապետութեամբ»։

Մնամք աղօթարար
Պատրիարքական Փոխանորդ
ԳԻՒՈՐԳ Վ. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

21 յունիս 1888

Պատրիարքական Դեր. Տեղապահ Սրբազանն երէկ յատուկ պաշտօնագրերով Պատրիարքարանի կողմէ տրուած իշխանութիւններու վրայ գրուելիք տեղապահական նոր կնքոյն օրինակները ղրկեց Տէֆթէրխանէի վարչութեան, Ոստիկանութեան նախարարութեան, Քաղաքապետութեան եւ Մարդահամարի վարչութեան։

Քաղաքական Ժողովը իւր նախընթաց աւուր նստին մէջ նկատողութեան առնլով Փոքր Ասիոյ մէկ քանի գաւառաց սովելոց համար կազմեալ կայս. ճանձաժողովոյ կողմէ եկած ծանուցագիրն, որոշեց յանձնաժողովոյ կողմէ ասկից առաջ յուղարկուած տոմսակաց մնացորդը չրջաբերականաւ մը ղրկել Թաղական Խորհրդոց, որպէս զի որ և է եղանակաւ բաշխեն զայնս կարող թաղեցւոց և դրամն հասցնեն ի Պատրիարքարան։

Արժ. Յովսէփ Մ. վարդապետ Այվազեան խնդրած է Պատրիարքական Դեր. Տեղապահէն չնչել իւր անունը Ռոտոսդոյի առաջնորդական ընտրելեաց ցանկին մէջէն, ուր հետեւաբար կը մնան միայն Արժ. Մաղաքիա Մ. Վրդպ. Տէրունեանի եւ Իգնատիս Մ. Վրդպ. Շիշէճեանի անունները։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Կրօնական Ժողովոյ

Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Կրօնական Ժողովը կը յայտարարէ թէ Խառնի 11րդ Թերթի մէջ «Ազգ-Բիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ» վերնագրով Տ. Մինասեան Վահան Վարդապետի խմբագրած յօդուածին մէջ Նիկոլ Տիգրանեան Ժողովոյն և Հաւատոյ Հանգանակի և Ս. Լուսաւորչի նկատմամբ ինչ որ գրուած է, անընդունելի է իբրև հակառակ դաւանութեան Հայաստանեաց Առաքելական Ս. Եկեղեցւոյ, և թէ առ այս պէտք եղած ազդարարութիւնն ըրած է յօդուածագրին և յուղղութիւնն հրաւիրած է։

30 յունիս 1888 (ԿՆԷ)

Մաքրի Գիւղի ազգ. վարժարանի երկսեռ ուսանողաց տարեկան հարցքննութիւնը պիտի սկսին յառաջիկայ յուլիս 5 երեքշաբթի օրէն եւ պիտի տեւէն մինչեւ յուլիս 12 երեքշաբթի։

Յուլիս 17 կիւրակէ օրը Թաղին եկեղեցւոյն մէջ պիտի կատարի երկսեռ ուսանողաց Մրցանակաբաշխութեան հանդէսն ի ժամ 6 ½։

Գարակէօմրիւկի Թաղ. Խորհուրդն հետեւեալը կը հայտարդէ մեզ։

«Հանգուցեալ Մեծ. Շամտանճեան Աւետիս էֆէնտիի հոգւոյն համար, որ ի կենդանութեան իւրում Թաղիս Ս. Եկեղեցւոյ պայծառութեան և վարժարանաց յառաջդիմութեան անխոնջ աշխատած է, յառաջիկայ կիւրակէ, 3 յուլիս, Ս. Եկեղեցւոյս քարոզիչ Դեր. Փիլիպպոս Սրբազան յատուկ Պատարագ և պաշտօն պիտի մատուցանէ։»

Ըստ խնդրանաց Մեծ. Բարսեղեան Ստեփան էֆէնտիի եւ որդւոյն Մեծ. Բարսեղ էֆէնտիի, յառաջիկայ յուլիս 3 կիւրակէ օր Դեր. Տ. Խորէն Արքեպիսկոպոս Նար-Պէյ հանդերձեալ է հանդիսաւոր Պատարագ մատուցանել ի Ս. Հռիփս. եկեղեցւոջ Պէօյիւքտէրէի վան հոգւոց դժբաղդ հանգուցելոց Հրն. Թաղուհի տիկնոջ եւ որդւոյն Սարգիս էֆէնտիի եւ այլոց հասօրէն ննջեցելոց Բարսեղեան ընտանեաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Տնտեսական Խորհրդոյ Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան

Գարակէօմրիւկի Թաղային սնտուկի միամեայ մատակարարութեան հաշուեցոյցն՝ որ կ'սկսի 1887 յունվար 1էն եւ կը յանդի դեկտեմբերի նոյն տարւոյ, ըստ օրինի Տնտես. Խորհրդոյ ներկայացուած եւ անոր յար և նման մի օրինակն կախուած է ի տես Թաղեցւոց։

Տնտես. Խորհուրդն այսու պաշտօնական ծանուցմամբ հրաւէր կը կարդայ նոյն թաղի Պատուարժան ազգայնոյ որ յիշեալ հաշուեցոյցին վրայ որ եւ է դիտողութիւն կամ բողոք եթէ ունին, թուականէս մինչեւ 21 օրեայ պայմանաժամու մէջ գրաւոր կերպիւ ներկայացնեն Տնտես. Խորհրդոյ։

Հետեւապէս սոյն պայմանաժամին լրանալէն յետոյ, որ եւ է բողոք կամ դիտողութիւն անխելի պիտի մնայ։

(ԿՆԷ)

29 յունիս 1888

ԱՐԱՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Արամեան երկսեռ վարժարանիս տարեկան գրաւոր քննութիւնք տեղի պիտի ունենան Գշ. 28 յուլիս, և պիտի տեւեն ցշ 1 յուլիս, չարաթ։ Իսկ բերանացի քննութիւնք պիտի կատարուին ըստ հետեւեալ կարգացուցի.

Բշ. 4 յուլիս. Պատմութիւն և Աշխարհագր։
Գշ. 5 » . Գրաբերէն և Իրագիտութիւն
Դշ. 6 » . Հայերէն
Եշ. 7 » . Բարոյախօսու. Եկեղց. և Սրբ. Պատմութիւնք
Ուրբ. 8 » . Բնական գիտ. Տաճկ. և Թրուարանութիւն
Բշ. 11 » . Ուսողութիւն և Մարմնամարզ
Գշ. 12 » . Անգղ. և խմբագրական ուսմունք.

Քննութիւնք պիտի սկսին առաւօտուն ժամը 1ին, բաց Թրքաց, և պիտի վերջանան 9½ին, միջօրէին 1½ ժամ դադար տալով։ Գծագրութիւնք, Գեղագրութիւնք և Ձեռագործք միտ ի տես։ Քննութիւնք պիտի ըլլան կէս օրէ առաջ աղջկանց կողմը, և կէս օրէ յետոյ մանչոց կողմը։

Կը խնդրուի ուսումնասէր հասարակութենէն և Պատ. դաստատուներէն ներկայ Ազգս իւր հրաւիրագիր նկատելով, համիլ ներկայ գտնուիլ ի վարժարան և քաջալերել զուսանողս։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Տնօրէն
ՄԻՆԱՍ Գ. ԾԱԼԻԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՍՏԻՃԱՆՔ ԵՒ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Սանիպէ Միւթէվալիզ աստիճան տրուեցաւ Երուսաղեմայ գաւառին հաշուակալ Բէյվալ էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ նոյն գաւառի հաշուակալութեան առաջին քարտուղար Արիֆ էֆէնտիի։

Սալիսէի աստիճան՝ քաղաքային երկրաչափարանի չրջանաւարտ Մէհմէտ էմին, Զիւհտի, Ֆէվզի, Շերէֆէտտին, Մէհմէտ Իրֆան, Հասան Շէֆիք, Օսման, Օսման Վէհբի, Ռաստուլլահ, Շեվքէդ, Մէհմէտ Ալի, Մէհմէտ Թէվֆիք և Ն. Պէտրի էֆէնտիներու։

Երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ Օրսովայի քաղաքապետ Պ. Նիքոլա Բավլովիչի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ աւստրիացի պատկերահան Պ. Լէոնէսօթի և կիպրոսի ֆրանսական փոխ-հիւպատոս Պ. Կիլմանի։

Չորրորդ կարգի Օսմանիյէ՝ Պէօյիւք Զէքմէճէի Նախպ Թէվֆիք էֆէնտիի։

Չորրորդ կարգի մէճիտիյէ՝ Քիւչիւք Զէքմէճէի Նախպ Իսմէթ էֆէնտիի եւ Սիլիվրիի Նախպ Նուսրէտտին էֆէնտիի։

ԱՆԳԼ. ԴԵՍՊԱՆՆ

Անգլիական դեսպան Սըր Ուիլիէմ Հուայդ երէկ առաւօտ մայրաքաղաքս վերադարձաւ Վառնայի չոգենաւով որ կանգ առաւ Թարպիոյ առջեւ ուր դեսպանն իջնելով չոգենաւէն ուղղակի իւր ամարանոցը դնաց։ Սըր Ո. Հուայդ յուլիս 7/19 ին մեկնած էր մայրաքաղաքէս, հետեւաբար իւր բացակայութիւն քսան մէկ օր միայն տեւած է։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԴՈՒՐԵՐ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին Նախագահութեամբ կազմեալ Եւմտական Ցանձնաժողովոյ ինչպէս նաև Նախարարաց Խորհրդոյ կողմէ Եւմտական գործոց համար տրուած որոշումները պարունակող Տեղեկագիրը մատուցուած է Վեհ. Սուլթանին։

ՍԻՊՕԼԷ ԷՖԷՆՏԻ

Հէնէպէտ կիմանայ թէ Հանրօգուտ չինութեանց Նախարարութեան խորհրդական Սիպալէ էֆէնտի հրաժարած է իւր պաշտօնէն և թէ կայս. կառավարութիւնն ընդունելով Նորա հրաժարականը չնչած է այդ պաշտօնը։ Սիպալէ էֆէնտի ի մօտոյ Պերլին պիտի ուղեւորի։

ՏԱՐԻՒՇԵՆՖԱԳԱ

Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ Տարիւշչէֆագա Որբանոցին այս տարուան վեց չրջանաւարտ երէկ կայս. պալատ գնացին առաջնորդութեամբ Որբանոցի տնօրէն տեղակալ-գնդապետ Հիւսէյին պէյի։ Այդ երիտասարդք կայս. մանաւոր արկեղ դիւանատան մէջ պաշտօնի կոչուեցան։ Վեհ. Սուլթանն հրամայեց իւրաքանչիւրին մէկ մէկ ձեռք գեղեցիկ հագուստներ չինել։ Ն. Կ. Վեհափառութիւն գեղարուեստից չքագրամ շնորհեց այդ չրջանաւարտներէ Մէհմէտ և Մէհմէտ Ալի էֆէնտիներու ինչպէս նաեւ երրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան՝ Որբանոցի տնօրէն տեղակալ-գնդապետ Հիւսէյին պէյի։

ԴԱՏԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Դատական ժողովը երէկ ի նիստ գումարեցաւ ընդ Նախագահութեամբ Վսեմ. Ճէվտէդ փաշայի։ Ժողովը Պոլսոյ վերաքննիչ ատենի ընդհանուր դատախազի օգնական անուանեց Բերայի նախնական դատարանի ընդհանուր դատախազի օգնական Բէօքի պէյն և նմա յաջորդ կարգեց աղերսագրոց դիւանի քարտուղարներէն Մազհար պէյը։ Ժողովը նոյնպէս դատական կարգ մը ուրիշ պաշտօնէից անուանումներն որոշեց։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ

Թուրիոյ օտար նամակատանց խնդրոյն քննութեան համար Վսեմ. Տատեան Ցարութիւն էֆէնտիի Նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովոյ անդամ անուանուած է նաև մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պերթրամ էֆէնտի։ Ցանձնաժողովոյ Բ. Նստին մէջ որ դումարեցաւ չաբթուս մէջ, Վսեմ. Նախագահը կարդալ տուաւ եպարքոսական նամակ մը որով Բարձր. Բեամիվ փաշա կը յիշէ նախապէս յուզեալ խնդիր մը, այն է իւրաքանչիւր օտար նամակատան մէջ օսմ. պաշտօնեայ մը կարգել որ պաշտօն ունենայ աչքէ անցուցանել ընդունուած և ղրկուած նիւթերը։ Բոլոր դեսպանք այնպիսի պատասխան մը տուած լինելով Բ. Դրան այս առաջարկին, որ խոյս կուտային պահանջուած ֆէտդէլէն, ինդիրն առկախ կը մնար ցարդ։ Արդ, նկատելով թղթատարական և մաքսային խնդրոց կապակցութիւնը և այս առթիւ Պերթրամ էֆէնտիի տալիք տեղեկութեանց կարեւորութիւնը, Մեծ-Եպարքոսը կը ծանուցանէր թէ Պերթրամ էֆէնտի եւս անդամ անուանուած է յանձնաժողովոյն։ Վսեմ. Նախագահն ժողովականաց ներկայացնելէ յետոյ իրենց նորընտիր պաշտօնակիցը, խօսք տուաւ Քարաթէոտորի էֆէնտիի որ կարդաց Նախապէս իրեն յանձնարարուած տեղեկագիրը զոր պատրաստած էր։ Այդ տեղեկագիր բաժնուած է երեք մասի, առաջնոյն մէջ հեղինակը պատմական տեսութիւն մը ըրած է Թուրքիոյ մէջ օտար նամակատանց հաստատումէն մինչեւ մեր օրերը, երկրորդին մէջ ամփոփած է այն փաստերն որոց վրայ օտար տէրութիւնը կը հիմնեն իրենց առարկութիւններն և երրորդին մէջ կը թուէ Բ. Դրան անժխտելի իրաւունքներն հաստատող նկատումները։ Սոյն տեղեկագրոյ ընթերցումէն յետոյ, Վսեմ. Տատեան էֆէնտի, հաստատելով անոր ազգակցութեանց ճշդութիւնն, առաջարկեց՝ իւր ծանուցեալ անկողմնակալ ոգւով՝ որ օսմանեան թղթատարական վարչութիւնն եւս իւր կատարելագործ կազմակերպեալ վիճակ մը ունենայն հաստատէ, լրացնելու համար կայս. կառավարութեան արդարացի պահանջումներն։ Այս նպատակաւ խնդրեց թղթատարական վերատեսուչ Հասան Ալի էֆէնտիէն տեղեկագիր մը պատրաստել յորում յիշատակուին ամեն այն միջոցներ որք ձեռք առնուած են օսմ. միջազգային թղթատարութեան հաստատումէն ի վեր ինչպէս և այն բարւոքումներ զորս իրագործել կը խորհուի։ Հասան Ալի էֆէնտի ընդունեց այս առաջարկն և տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ յանձնաժողովոյ յաջորդ նստին (որ պիտի գումարեր երէկ)։

Ապա, Պերթրամ էֆէնտի յանձնաժողովոյ ուշադրութիւնն հրաւիրեց սա կէտին վրայ, թէ մանդատներու և թղթատարական ծրարներու գործածութիւնն տակաւին կազմակերպեալ վիճակ մը չունի ի Թուրքիա և թէ ստիպողական հարկ կայ այս թերին լրացնելու։ Ի պատասխանի, Բարաթէոտորի էֆէնտի յիշեցուց թէ մանդատներու հաստատման ծրագիր մը վաղուց արդէն մատուցուած է Պետական Խորհրդոյն, բայց խնայողական պատճառներով յետաձգուած էր անոր գործադրութիւնը։ Իսկ այժմ այլ ևս այդ պատճառներ գոյութիւն չունին, վասն զի շահաբեր պիտի լինի մանդատներու հաստատումն։ Թղթատարական և հեռագրական վարչութեան ընդհ. քարտուղար Մելքոն էֆէնտի հաստատելով Բարաթէոտորի էֆէնտիի պատասխանն, յարեց թէ օսմ. բոլոր նամակատունք ի ձեռին ունին արդէն մանդատներու սակաղնոց ցուցակն ու կիրառման հրահանգը։

Ցանձնաժողովոյ անդամք ի վերջոյ կարծեաց փոխանակութիւններ ըրին օտար նամակատանց փակման խնդրոյն վրայ։

ԷՆԿԻԼԻՐԻ ՆԱՀԱՆԳ

Այս աւուր Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ մը կը ծանուցանէ թէ չնչուած է այն թղթատուութիւնն որով Էնկիլրէի նահանգը ներածեալ արմտիք ղերծ կը մնային մաքսային տուրքէ։ Հետեւաբար ըստ առաջնոյն մաքսատուրք պիտի առնուի Էնկիլրի ներածեալ արմտիքներէ։

ԼԷՊԻՊ ԷՖԷՆՏԻ

Թուրէ Կիմանայ թէ վեհաբեկ ատենի երկրորդ նախագահ Լէպիպ էֆէնտի հրաժարած է իւր պաշտօնէն։

ՊԷԼՈՎԱՅԻ ԿԱՅԱՐԱՆԻՆ ԴԻՊՔԸ

Սոֆիայէն առնուած հեռագրոյ մը նայելով, այդ մայրաքաղաքին աւստրիական եւ հելլենական գործակատարք տեղեկութիւն ստացած լինելով Պէլովայի կայարանին մէջ աւազակաց ձեռքն ինկող անձանց վրայ, ձեռնարկեր ըրեր են պուլկար կառավարութեան մօտ որպէս զի առեւանգելոց արձակուելէն յետոյ միայն հայածուին աւազակք։

Այն գիւղացիք որք լրաբերի պաշտօն կատարած էին, ապահովեր են ձերբակալելոց ընտանիքները թէ աւազակք յոյժ լաւ կը վարուին իրենց դերեւաց հետ։

ՄԱԽՈՒՈՒՄԷԻ ՇՈՒՇԵՆԱՒԻՔ

Թուրէի և Սեւէրի մէջ հրատարակեալ բողոքներու վրայ, «Լրսէ Հ-ԹԷՔ», վաճառական Դարամանեան Ցարութիւն էֆէնտիի ընկերն Ա.Հմէտ էֆէնտի աղերսագիր մը տալով ծովային նախարարութեան՝ առաջարկած է 1000 ոսկւոյ յաւելմամբ 15,000 ոսկւոյ իրեն թողուլ Ա.Ղ.Ա.Ն.Ի.Ն և Էրիլի չոգենաւերն զորս 14,000 ոսկւոյ վաճառած էր Մասսուսէի վարչութեան։

ԱՐՂԸՆԻԻ ՀԱՆՔԵՐԸ

Լ. Թ-ուէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Արղընիի պղնձի հանքաց շահագործման վրայ։

Արղընիի հանքերն երկար ժամանակ կը շահագործուէին ձեռամբ կայս. կառավարութեան որ կը հանէր Եւրոպիոյ մէջ յարգի եղող այն պլինձն որ ծանօթ է Թօքաթի պղինձ անուամբ։ Սակայն քանի մը տարիէ հետէ այս շահագործում յետին ծայրանկեալ վիճակ մ'ունէր, վասն զի արտադրուած պղինձը յոյժ բարձր գներով ձեռք կը բերուէին, այնպէս որ վաճառման գնոյն վրայ շահ չէր մնար եւ նոյն իսկ շահագործումը տարեկան վնաս մը կը պատճառէր կայս. կառավարութեան։ Այդ պարագայից մէջ է ահա որ Պ. Ժ. Պ. Տալէճիօ, որ Թուրքիոյ պղնձի հանքաց շահագործման համար խնայողական դրութիւն մը ունի, ինչպէս նաեւ Պ. Արիոգիտ Թուպինի, ծանօթ դրամատէրն, առաջարկեցին կայս. կառավարութեան որ Արղընիի հանքաց շահագործումն իրենց յանձնուի։ Պ. Տալէճիոյի հետեւեալ դրութիւնն է Մանէս կոչուած որ բազում տարիներէ հետէ ընդունուած է արդէն ի Ֆրանսա, Անգլիա, Ամերիկա եւ Իտալիա, հետեւաբար փորձուած դրութիւն մ'է եւ անոր խնայողական միջոցներուն չնորհիւ Արղընիի հանքերն որք յառաջագոյն վնաս կը պատճառէին, այժմ շահ իսկ պիտի թողուն։ Աւարիկ շահագործման գլխաւոր պայմանները։

Կայս. կառավարութիւնը կ'արտօնէ զՊ. Պ. Տալէճիօ և Թուպինի այդ հանքաց վրայ մէկ կամ մէկ քանի գործարաններ հաստատել որք պղինձը պիտի հանեն Մանէս դրութեամբ։ Արտօնատեարք հանքը պիտի բանեցնեն իրենց ծախքի եւ առոր համար իրաւունք պիտի ունենան կատարել ամեն մասնագիտական աշխատութիւններ, ուղիներ չինել, անտառաց մէջ ծառեր տընկել և այլն։ Մենաշնորհի պայմանաժամն է յիսուն տարի։ Արտօնատեարք յանձն կ'առնուն տարեկան առնուազն 1,300,000 քիլօկրամ զուտ պղինձ արտադրել և կայս. կառավարութեան յանձնել զայն քիլօկրամը 3 զրշ 2 10 փարայի։

Արտօնատեարց մին՝ Պ. Տալէճիօ ժամանակէ մ'իվեր Եւրոպա կը գտնուի կազմելու համար դրամատեարց ընկերութիւնը և ընդարձակ համար մասնագէտ պաշտօնեայներ։ Կ'ըմնանք թէ իւր ձեռնարկներ կատարելապէս յաջողած են եւ մօտ ժամանակէն մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ ընկերակցութեամբ այդ պաշտօնէից։

Կրթական Նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական անուանուած է փաստաբան Թաթթաթ զատէ Իսմայիլ էֆէնտի։

—Մէսքենի օսմ. հիւպատոս Եւսուֆ Զէքի էֆէնտի նոյն քաղաքին ընդհանուր հիւպատոս անուանուեցաւ։

—Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Պ. Թոսթէր երէկ Մարսիլիա ուղեւորեցաւ Մէսաժրիի չոգենաւով։

—Սէրվէր կիմանայ թէ Եւմտական նախարարութիւնը Քէզդաֆը օղլու Աբսլան էֆէնտիէ 25,000 և Սիմեօն օղլու Սիմոնաքի էֆէնտիէ 10,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մ'ըրած և ի փոխարէն 304 տարւոյ տասանորդական տրոց ի հաշիւ Հէվալէնէր տուած լինելով, Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ յետ այսորիկ այդ տեսակ փոխառութիւններ չը կնքուին։

—Պոլսոյ նախնական դատարանը վաղուընէ սկսեալ առաւօտները ժամ 4ին պիտի բացուի և մինչև 5 մասնաւորաց խնդիրներով զբաղելէ յետոյ դատաստանի պիտի սկսի։

—Առեւտրական և Հանրօգուտ չինութեանց Նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշա նախընթաց օր յԵրէնքէյ իւր ամարանոցէն կառք նստած պահուն ձիերը խրտչեցան։ Կառապանը վար իջնելով վերաւորեցաւ և անմիջապէս Հայտար-Փաշայի հիւանդանոցը փոխադրեցաւ։ Վսեմ. Զիհնի փաշա ոնէ ինաս չկրեց։

—Գոնեայէն կը գրեն թէ Զէյպէկ աւազակաց խումբ մը երեւան ելեր է քաղաքին չուրջն, ամեն կերպ ասպատակութիւններ ի գործ դնելով։ Վերջերս այդ չարագործք յարձակեր են նահանգին գլխաւոր երկրաչափ Աստուր էֆէնտիի վրայ որուն կ'ուղեկցեր ոստիկան մը զոր մերկացուցեր են իւր զէնքերէն։ Տեղական իշխանութիւնք խումբ մը ոստիկաններ ճանաչ հաներ են աւազակաց հալածման համար. ոստիկանք աւազակաց հետ դէմ յանդիման գալով, հրամայեր են անոնց զինամթափ լինել, սակայն այս վերջինք հրաղէն պարպեր են ոստիկանութեան վրայ։ Կռւոյն մէջ աւազակ մը ըսպաննուեր է, ուրիշ մը ծանրապէս վիրաւորուեր է և երրորդ մը ձերբակալուեր է։ Մնացեալ երկուքը (վասն զի ընդ ամենն հինգ Զէյպէկ էին) յաջողեր են փախչիլ, բայց ասոնցմէ մին ալ վերք մը ստացած լինելով, կը կարծուի թէ իշխանութեանց ձեռքն անցնի։ Ոստիկանաց կողմէ տեղակալ մը և զինուոր մը վիրաւորուեր են թեթեւապէս։

—Նախընթաց օր կատարուեցաւ յԱռնավուտքէօյ, Ռիքարտ Էտվարտս էֆէնտիի բնակարանին մէջ, իւր եղբարութեան՝ առաջարկած է 1000 ոսկւոյ յաւելմամբ 15,000 ոսկւոյ իրեն թողուլ Ա.Ղ.Ա.Ն.Ի.Ն և Էրիլի չոգենաւերն զորս 14,000 ոսկւոյ վաճառած էր Մասսուսէի վարչութեան։

ԱՐՂԸՆԻԻ ՀԱՆՔԵՐԸ

Լ. Թ-ուէ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Արղընիի պղնձի հանքաց շահագործման վրայ։

Արղընիի հանքերն երկար ժամանակ կը շահագործուէին ձեռամբ կայս. կառավարութեան որ կը հանէր Եւրոպիոյ մէջ յարգի եղող այն պլինձն որ ծանօթ է Թօքաթի պղինձ անուամբ։ Սակայն քանի մը տարիէ հետէ այս շահագործում յետին ծայրանկեալ վիճակ մ'ունէր, վասն զի արտադրուած պղինձը յոյժ բարձր գներով ձեռք կը բերուէին, այնպէս որ վաճառման գնոյն վրայ շահ չէր մնար եւ նոյն իսկ շահագործումը տարեկան վնաս մը կը պատճառէր կայս. կառավարութեան։ Այդ պարագայից մէջ է ահա որ Պ. Ժ. Պ. Տալէճիօ, որ Թուրքիոյ պղնձի հանքաց շահագործման համար խնայողական դրութիւն մը ունի, ինչպէս նաեւ Պ. Արիոգիտ Թուպինի, ծանօթ դրամատէրն, առաջարկեցին կայս. կառավարութեան որ Արղընիի հանքաց շահագործումն իրենց յանձնուի։ Պ. Տալէճիոյի հետեւեալ դրութիւնն է Մանէս կոչուած որ բազում տարիներէ հետէ ընդունուած է արդէն ի Ֆրանսա, Անգլիա, Ամերիկա եւ Իտալիա, հետեւաբար փորձուած դրութիւն մ'է եւ անոր խնայողական միջոցներուն չնորհիւ Արղընիի հանքերն որք յառաջագոյն վնաս կը պատճառէին, այժմ շահ իսկ պիտի թողուն։ Աւարիկ շահագործման գլխաւոր պայմանները։

Կայս. կառավարութիւնը կ'արտօնէ զՊ. Պ. Տալէճիօ և Թուպինի այդ հանքաց վրայ մէկ կամ մէկ քանի գործարաններ հաստատել որք պղինձը պիտի հանեն Մանէս դրութեամբ։ Արտօնատեարք հանքը պիտի բանեցնեն իրենց ծախքի եւ առոր համար իրաւունք պիտի ունենան կատարել ամեն մասնագիտական աշխատութիւններ, ուղիներ չինել, անտառաց մէջ ծառեր տընկել և այլն։ Մենաշնորհի պայմանաժամն է յիսուն տարի։ Արտօնատեարք յանձն կ'առնուն տարեկան առնուազն 1,300,000 քիլօկրամ զուտ պղինձ արտադրել և կայս. կառավարութեան յանձնել զայն քիլօկրամը 3 զրշ 2 10 փարայի։

Արտօնատեարց մին՝ Պ. Տալէճիօ ժամանակէ մ'իվեր Եւրոպա կը գտնուի կազմելու համար դրամատեարց ընկերութիւնը և ընդարձակ համար մասնագէտ պաշտօնեայներ։ Կ'ըմնանք թէ իւր ձեռնարկներ կատարելապէս յաջողած են եւ մօտ ժամանակէն մայրաքաղաքս պիտի վերադառնայ ընկերակցութեամբ այդ պաշտօնէից։

Կրթական Նախարարութեան իրաւագէտ խորհրդական անուանուած է փաստաբան Թաթթաթ զատէ Իսմայիլ էֆէնտի։

—Մէսքենի օսմ. հիւպատոս Եւսուֆ Զէքի էֆէնտի նոյն քաղաքին ընդհանուր հիւպատոս անուանուեցաւ։

—Օսմ. կայս. Պանքայի ընդհանուր տնօրէն Պ. Թոսթէր երէկ Մարսիլիա ուղեւորեցաւ Մէսաժրիի չոգենաւով։

—Սէրվէր կիմանայ թէ Եւմտական նախարարութիւնը Քէզդաֆը օղլու Աբսլան էֆէնտիէ 25,000 և Սիմեօն օղլու Սիմոնաքի էֆէնտիէ 10,000 ոսկւոյ փոխառութիւն մ'ըրած և ի փոխարէն 304 տարւոյ տասանորդական տրոց ի հաշիւ Հէվալէնէր տուած լինելով, Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ յետ այսորիկ այդ տեսակ փոխառութիւններ չը կնքուին։

—Պոլսոյ նախնական դատարանը վաղուընէ սկսեալ առաւօտները ժամ 4ին պիտի բացուի և մինչև 5 մասնաւորաց խնդիրներով զբաղելէ յետոյ դատաստանի պիտի սկսի։

—Առեւտրական և Հանրօգուտ չինութեանց Նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշա նախընթաց օր յԵրէնքէյ իւր ամարանոցէն կառք նստած պահուն ձիերը խրտչեցան։ Կառապանը վար իջնելով վերաւորեցաւ և անմիջապէս Հայտար-Փաշայի հիւանդանոցը փոխադրեցաւ։ Վսեմ. Զիհնի փաշա ոնէ ինաս չկրեց։

—Գոնեայէն կը գրեն թէ Զէյպէկ աւազակաց խումբ մը երեւան ելեր է քաղաքին չուրջն, ամեն կերպ ասպատակութիւններ ի գործ դնելով։ Վերջերս այդ չարագործք յարձակեր են նահանգին գլխաւոր երկրաչափ Աստուր էֆէնտիի վրայ որուն կ'ուղեկցեր ոստիկան մը զոր մերկացուցեր են իւր զէնքերէն։

Գրեթի Լիմիթ	580
» Ֆոնտիթ	1345
Բանկեռսն Լիմիթ	1262 50
Սուէզի Ջրանցք	2133 75
Ռուսական 5 % 1877 թ.	100 3/8
Իտալական Ռենթի	96 80
Սպանիական (արտաքին)	72 3/8
Եգիպտական միացեալ	427 50
Բրիտրիթի Թիւրք	420
5 % Հելլենական	377 50
Զէր Լոնդրայի վրայ	25 29

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՌՈՏՈՍԹՈՑ, յունիս 21

Ճշդիւ նկարագրել Ռոտոսթոյի ազգային տարտամ վիճակը, չէ հնար, եւ գայն փորձել՝ կարօտ բազում ճգանց։ Այլ եւս առաջնորդ չունինք, չունինք նաեւ օրինաւոր կազմակերպեալ ժողովներ։ Ի՞նչ ունինք ուրեմն. անվերջանալի խնդիրներ, գժտութիւն, կուսակցութիւն եւ անձնական կրից յորդութիւն։ Եւ այս կացութեան վերջ մը տալու համար կը մտածեն իսկ եւ իսկ նոր առաջնորդի ընտրութեան ձեռնարկել, ընտրելեաց ցանկ կը պատրաստեն եւ ընտրելի անձանց նկատմամբ կը վիճաբանին։ Լաւ, բայց ո՞վ պիտի ընտրէ առաջնորդը։ մեր Գաւառական ընդհանուր ժողովը որ ըստ ինքեան լուծեալ կը համարուի, ըստ որում ատի մեսասան տարիներ յառաջ կազմուած լինելով՝ մինչեւ ցարդ ոչ այդ ժողովոյ պակասեալ անդամից տեղ նորեր ընտրուած են, ոչ վիճակաւ գաղտնում եւ մասնակի վերակազմութիւն եւ ոչ կանոնաւոր նստաշրջան ունեցած է։ Հետեւապէս այդ ինքնին կազմալուծեալ ժողովն չէ որ լուծում պիտի գտնէ մեր գաւառի կնճռիթ։ Ըստ մեզ առ այժմ բանաւոր եւ օրինաւոր է Կ. Պոլսէն յարմարագոյն բարձրատիճան եկեղեցական մը խնդրել իբրեւ առաջնորդական տեղապահ որ նախապէս վերակազմէ մեր ընդհանուր ժողովը, խաղաղացնէ գրգռեալ կրքերն եւ այս կերպիւ դիւրացնէ առաջնորդական ընտրութիւնը։

Եթէ Ռոտոսթոյի վիճակին հզաւարար ազգայինք Պատրիարքարանի հոգածութենէն անամն չեն, փափաքելի է որ ժամ յառաջ այս մտոք որոշում տրուի։ Մենք այս տեղապահութեան պաշտօնի յարմարագոյն կը սեպենք Հայեակ կամ Գարեգին սրբազաններն։ Պէտք է նկատել որ Ս. Աստուածածնայ վերափոխման տօնն մոտեցած լինելով՝ Ս. Թագաւորի ուխտագնացութիւնն այսպիսի ընտրութիւն մը անհրաժեշտ կը կացուցանէ։

Շատեր վերոյիշեալ Գեր. եպիսկոպոսաց մասին մեր կարծեաց հաամաձայն են հոս. բայց արգարութիւն է ըսել թէ ամբողջ Ռոտոսթոյեք մի այլ ցանկութիւն ունին, որ է Ամեն. Խրիմեան Հայրիկի այցելութեան չնորհը վայելել Ս. Թագաւորի տօնին առթիւ։ Այո՛, ըսենք առանց բծարկելու թէ Ռոտոսթոյեք կը ցանկան գէթ իրեւ հիւր Հ. Հայրիկ իրենց քաղաքը տեսնել ու նորա քարոզութեանց եւ օրհնութեան արժանանալու բաղդն ունենալ։ Եթէ Պատրիարքարան թոյլ տայ եւ եթէ Հայրիկ կամենայ։

1688 Ի ՅՈՒՆԻՍ 28

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 25 յունիս

Ցառաջիկայ յունիս 28 ին երկրորդ հարիւրամեակն է այն ազիտալի շարժին, որ 1688ին հինգհայասակ ուներեց գրեթէ ամբողջ Զմիւռնիան. անոր բնակիչներու մի մասն ալ փլատակներու ներքեւ թողով։ Ընդհանրապէս յունիս և յուլիս ապրիլի եղած են Զմիւռնիոյ համար. ժանտախտ, հնոտախտ, և շարժեր թէեւ յաճախ և ամեն ժամանակ այլ գլխաւորաբար այս ամիսներու մէջ պատահած են։ 1880ին՝ յուլիսի մէջ, 17ին, տեղի ունեցաւ այն բուռն շարժը, որ սկսրեկեց համայն Զմիւռնիացիներ, ու թէեւ մի միայն քանի մը չէնքեր կործանեց, այլ ամեն շինութիւներ քիչ շատ խարխլեց։ Ժանրերկրորդ մը ևս անպրեպ պիտի կործանէր ամբողջ քաղաքը։ բայց օրուան պաշտպանն էր սրբոյն մը, Մարգիս, որու տօնը անկէ ի վեր կը տօնեն բարեպաշտ յոյներ կիրակի մը աւելի սուրբ պահելով նոյն օրը և փակելով մինչեւ իսկ մասավաճառներու խանութներ ու արձարաններ։ Սակայն 1688ի շարժը այն կարգի ազէտներէն մին է, որոնք սարսափ մը ազդելով միայն չեն անցներ երթար, այլ կը թողուն այնպիսի ազիտալի հետքեր, զոր տարիներ միայն կրնան ջնջել։ Արդէն շարժեր սովորական են Ցմիսական ափերու բնիկներուն համար, բայց մի և նոյն կարգի ցնցումներ հազիւ հազ քանի մը հարիւրամարին անգամ մը կրնան պատահիլ։

Այսպէս՝ թողով աւելի հին՝ կը տեսնենք որ հեղ մը 180ին տեղի ունեցեր է երկրաշարժ մը, որ ամբողջ Զմիւռնիա բաղաքը կործաներ և ի վերջոյ Մարգիս-Աւերելիս խնամատարը կայսրը վերականգներ է զայն պերճախօս քուրմի մը խնդրանօք։ Նմանապէս՝ 1048ին սոսկալի շարժ մը նորէն աւերեր է Զմիւռնիա և իր բնակիչներէն ալ շատեր կորսուեր են։ ԺԱ. դարուն այս ազէտն վերջ՝ կ'դայ 1688ի շարժը, որ քաղաքն ինչպէս շատ նոյնպէս և հնագոյն ու գեղեցկագոյն չէնքեր կը կործանէ և ահա ասոր համար այսօր նոյն թուականէն անդին որ և իցէ արձանագրութիւն մը կամ յիշատակարան մը չգտնուիր քաղաքին մէջ։

Այս ազէտի մասին մանրամասն և ճշգրիտ գաղափար մը տալու համար Զմիւռնիոյ վրայ հրատարակուած ուսումնասիրութեան մը մէջ գտնուած Ֆրանսական հիւպատոսարանի արձանագրութիւններէն քաղուածի մը հարկ է դիմել, որմէ թարգմանարար կը հաղորդենք հետեւեալները։

1688 յուլիս 10/28ին, կէս օրէն քիչ առաջ, ցնցումը կ'սկսի և նակ ծովածոցին բերանը գտնուած ամրոցը կը փլուի։ Այս ամրոցը գետին կը խորասուզի, և կը ծածկուի ծովուն ջուրերով այնպէս որ թնդանօթները ալ եւս չեն երեւիր։ Անոր շուրջը գտնուած տուներուն երեք քառորդը կը տապալի, և քանի մը ծառեր արմատախիլ կը լինին։ Գրեթէ մեռնոյն միջոցին քաղաքին մէջ ցնցում մը կ'զգացուի և հին մաքսի պատերուն ու ծածկոյթի մի մասը կը փլուի։ Բոլոր քաղաքը այնպէս ինն կը դողդի, որ տուներու երեք քառորդը կը կործանի։ 15-16000 հոգի տկը կորսուին. ամենէն աւելի Տաճիկները կը վնասուին։ Եւրոպացիներէն քիչ մարդ կը կորսուի, բայց փոխարէն իրենց թաղը ամենէն աւելի կը վնասուի, վասն զի շարժին պատճառաւ տունէ մը կրակ կը ծագի և բուռն կերպով կը ճարակի։ Հովին հակառակ ամեն կողմ կը յառաջանայ և պատ մը անգամ չթողուր ամբողջ Ֆրանկաց Թաղին մէջ։ անկէ կ'անցնի Հայոց Թաղը, որ առաջինէն ոչ նուազ կը վնասուի։ Նաև կը հասնի չուկայն և այսպէս քաղաքին կէսը կ'լափէ։ Նոր մաքսը կազատի չնորհիւ իր երկու կողմը գտնուած քարակիր մթերանոցներու։ Թէ Եւրոպացւոց և թէ բնիկներու ամեն մթերք, կարասիք, և ինչք կ'սլանին ու կը կորուին։ Խաներ, մթերանոցներ բոլորն ալ կ'սլանին կամ կը փլուին, ի բաց առեալ չուկային մէջ գտնուած խան մը, որ Դերձանի խան կը կոչուէր։ Այս խաներէն մի քանին, ուր չէրկայի կարասաններէն 3-600 անձինք կը բնակէին, կը կործանի և ոչ օր կրնայ ազատիլ։ Քէօրրիւլիս օղու խանն ալ, թէեւ քարակիր ու կապարապատ ծածկոյթով, կ'սլանի բաց մնացուած պատուհաններէ կրակը ներս մտած ըլլալով։ Եղած կորուստը ահագին է։ Ֆրանսացիք, Անգլիացիք և Հոլլանդացիք դրամ և ինչք մէկ միլիոն դահեկան կը կորսնցնեն, ինչպէս նաև իրենց տեղացիներու վրայ ունեցած պահանջներէն։ Շատ վաճառականներ անմխիթար կը մնան հաշուեմտար և թղթացուցիչներ իսկ կորուած ըլլալով։ Կամթոլիկներու երեք եկեղեցիներ կը կործանին ու կ'սլանին, ինչպէս նաև երկու կրօնաւորներ կենդանւոյն, ապեկիզ ճիչեր արձակելով վիրատակներու տակէ՝ օգնութիւն խնդրելու համար այլ ի զուր։ Բնակիչներէն շատեր ևս այս կերպով կը կորսուին։ Ոմանք նախամեծար կը համարին անձնասպան լինիլ։ Ցունաց մեծ եկեղեցին բոլորովին կը փլչի և կ'սլանի։ Անոնց մատուռը Ս. Գէորգ, որ գերեզմանատան մէջ կը գտնուէր, կիսովին կը փլչի։ Հայոց միակ եկեղեցին բոլորովին կը փլչի և կ'սլանի։ Տան և եօթն մեծ մզկիթներէ միայն երեքը կանգուն կը մնան և ասոնք ալ վնասուած։ Ուրիշ շատ մը պզտիկ մզկիթներ կը փլչին։ Պագտ լերան և Ս. Պետրոսի դղեակներ քիչ կը վնասուին։ Քաղաքին մէջ և ոչ մէկ տուն կը մնայ թնակելու։ Առաջին ցնցումէ մէջտեղին գետինը ճեղքուեր էր և սեւ ժանտահոտ ջուր մը սկսեր էր բղխիլ, որ կարծես կեռաս գետնիճեղքուածներու վրայ մեծ քանակութեամբ մուր մնացին, որով կարծուեցաւ թէ՝ նոյն ջուրը ծովէ կուգայ։ Գետինը մէկ ուռնաչափէն աւելի վար իջաւ. ծովէն կը նշմարուէր այս, որ ազէտէն վերջ Ֆրանսական նաւամատոյցին կը հաւասարէր։ Քաղքէն երեք փարսախ հեռու՝ Սէվտիքէօյլու գիւղին մօտ աղբիւրներ ցամքեցան և նորեր սկսան բղխիլ, անոնցմէ մին կրնար երկու աղօրի դա մնել։ Քաղաքին մէջ երթալու հատարձակողներ կը պատմէին թէ՝ շուներ անթաղ մնացած մեռեալներու գարշահոտ դիակներ իրարմէ կը յաջտակին։ Ազէտը անհուն էր. սակայն և այնպէս բարերարութիւն կը համարուէր որ շարժը ցերեկը տեղի ունեցեր էր, թէ ոչ դիերուն ոչ օր պիտի ազատէր։ Շատ բարեկեցիկ ընտանիքներ մի միայն իրենց հագած զգեստով մնացին։ Թշուառութիւնը մեծ էր և անոր դարման մը չէր տայուեր. այնպէս որ շարագործներ այս ընդհանուր ազէտէն օգուտ քաղելով քաղքին մէջ կը տարածուէին կողոպուտ գտնելու համար։ Վտանգը մնայուն էր։ Յուլիս 10էն մինչեւ 31 ցնցումներ կը շարունակուէին ամեն օր։ Առաջին ցնցումէն անմիջապէս ետք՝ ազէտէն խոյս տալու բնակիչներ պարտէզներու մէջ, գիւղերն եւ նաւանգստի նաւերը լցուեր էին։

Վաճառականութիւնը կ'ոչնչանայ։ Քաղքին մէջ չատ քիչ վաճառական կը մնայ ապրանք արտաքսելու համար։ Երկու հարիւր հակ մետաքս, տասն հազար կենդիներ կաղնի, փոքր ինչ բամբակեղէն կերպասներ և դերձան ու 6—700 կենդիներ բուրդ կար պատրաստ ընդամենն, ասոնց մէկ մասն ալ շրջակայ գիւղերն էր։ Պարսկաստանի դեղորայք բնաւ չկային։ Տեղային արտադրութիւններէն միմիայն քանի մը դամէշի եւ կովու մորթեր կային։ Այծի բուրդ, գազմոր մետրամամ, եւ ծաղկենկար կերպասներ բնաւ չէին մնացած։ Ասոնց գործարաններն հրկիզուեր էին։ Պարսկաստանէն կը սպասուէին քանի մը կարաւաններ, բայց կը վախցուէր որ ասոնք ալ այլուր չդիմեն՝ քաղքին կործանման լուրն առնլով։ Ասոր համար կը խորհուէր մթերանոցներ վերաշինել, մանաւանդ թէ՝ դեռ ամեն բերք քաղուած չէին։ բայց կամ անոնց տեղեր մնուած եւ կամ չքաւոր մնացած ըլլալով հնար մը չէր գտնուեր։ Անգլիացի գաղթականութիւնը կ'ուզէ Պէտէթէնն և անոր կնոջ խանը վերաշինել տալ յատկապէս իրեն համար։ բայց վարձքի մասին չհամաձայներ տիրոջ հետ, մինչ վերաշինութիւնն ալ շատ ժամանակի կարօտ էր. ուրիշներ ուրիշ խաներ կամ մթերանոցներ վերաշինելու փափաք կը տածեն, բայց վերջապէս միջոցը չգտնելով՝ ինչպէս տեղացիներէն նոյնպէս եւրոպացի գաղթականներէն շատերը Քիոս և այլուր կ'տեղուին գաղթել։

Ֆրանսացի գաղթականութենէն ընդամենը 33 հոգի սոկ կ'երթան ազէտին, որոնք փլատակներու ներքեւ կ'մնան. Ասոնց մէջ կը հաշուի հիւպատոսարանի թարգմանը, իր ամբողջ ընտանիքով, այս է 13 հոգի։ Երկու օրիորդներ կենդանւոյն կ'սլանին։

Նաև Հոլլանդացի վաճառական մը և երեք Անգլիացի վաճառականներ կը կորսուին։ ասոնցմէ մին հարիւր քսան հազար դահեկան գումարի մը վնասով։

Վերջապէս յուլիս 31ին Ֆրանսական գաղթականութենէն կը մնան ի Զմիւռնիա քանի մը կրօնաւորներ և յիսունէն աւելի անձինք։

Ֆրանսական հիւպատոսարանն ալ Պուճա կը փոխադրուի։

Այս է ահա Ֆրանսական հիւպատոսարանին արձանագրութեանց քաղուածը ազէտի մասին, զոր՝ հիւպատոսը ազէտին գոհ գնացած ըլլալով՝ անոր յաջորդը քսան օր վերջ յատուկ ատեան մը կազմելով կը տեղեկագրէ։ Թէեւ մանրամասն տեղեկութիւն մը չտար այս տեղեկագիր, և մանաւանդ թէ քանի մը կէտեր ալ մութը կը թողու, բայց վերջապէս իր ամբողջութեամբը կրնայ գոհացուցիչ տեղեկութիւն մը համարուիլ։ Տեղեկագրին մէջ յիշուած թուականներ ըստ նոր տուժարի են և ազէտին բուն թուականը յուլիս 10 ըլլալով ըստ հին տուժարի յունիս 28ին կը հաւապատասխանէ այն. և իրօք ալ յաւելիկայ յունիս 28ը անոր երկրորդ հարիւրամեակն է այսինքն ճշդ երկու հարիւր տարի է որ տեղի ունեցած է այն։ Առանց սոյն տեղեկագրոյն թերեւս շատ համառօտ գաղափար մ'ունենայինք այն ազէտին մասին, ինչպէս կ'տան քանի մը ազգային յիշատակարաններ, որոնք միօրինակ կերպով ազէտին թուականը ու քանի մը ծանօթութիւններ տալէ տնդին չեն անցներ դիմբաղդաբար, մինչ եթէ այդպէս չլինէր, անշուշտ այսօր բաւական տեղեկութիւններ կրնայինք ունենալ ժամանակին Զմիւռնիոյ հոյ գաղթականութեան և ազէտի առթիւ անոր կրած տագնապանց և վնասուց մասին, որովհետեւ ինչպէս վերը տեսնուեցաւ, ֆրանսական հիւպատոսարանի տեղեկութիւնք կը հաստատեն թէ՝ Ցրանկաց թաղին վրայ Հայոց թաղը վնասուեր և այրեցաւ եղեր է։ Ինչ որ ալ ըլլայ, ազգային յիշատակարանի մը օրինակը նոյնութեամբ մէջ կը բերենք հոս։ թէ՝ իր ոճի հեսաքննութեան և թէ ցոյց տալու համար որ իր ամբողջութեամբը չտարբերիր բնաւ վերոյիշեալ տեղեկագրի տուած տեղեկութիւններէն։

«1688— Ս. Ստեփաննոսի դրան վրան չարժը գրած էր. մանանդ հարեանցի էր։ Ձեռագիր ամամարքի կողը կցված գիր կար որ այս չարժը յունվարի ամսուն էր. չարժէն Իպմիուրի մէջը չօրս պինա կամ քէրկասէ տա նէրէն 3ը փըլեր է մէկը մնացեր է. 3 մարդէն 2ը պատի տակ մնարեր է մէկն մնացեր է ողջ. ան մնայ ողջն կող է եղեր հարիւ ոակերը հետեւեր էնս ճամ ոչ քիլիսէ ոչ լուրտա մնացե. է փլվեր է, մեր Սաբրը Սա՛բանոս ար հիմա թ տապեր է չարժէն երկու ամսր անցնելէն ար կրակով ամեն կողմանց սրեր է։ Ջնորընծայ մէկն վա. դապետ մէկն քանայ ե եղեցայ մէջն պատի տաք մընայեր է հաներ թաղեր են։»

Ցայտնի կերեւի թէ այս յիշատակարանը գրողը ազէտին ժամանակակից մը չէ, ի վերջոյ զայն օրինակած է ծանուցեալ յայտնարարէն։ Թուականի մասին սրալ մը գործած է փոխանակ յունվար նշանակելով զայն, ինչպէս ցոյց կուտայ հետեւեալ արձանագրութիւնը, որ՝ 1343ին գրած՝ Ս. Ստեփանոս եկեղեցոյ չինքին ճակատը գրուած էր։

«Ի թուին ՌՃԼԷ յունիսի 30 չարժ եղև Իզմիրս, առաջին եկեղեցին ի հիմանց տապալեցաւ. իսկ ի թուին ՌՃԼԸ յունվարի 29ին և ի հայրապետութեան Սարբ Եմիածնայ Տեառն Եղիազարու չնորհօքն Աստուծոյ կամօք և տրօք հասարակ վաճառականաց և ժողովրդոյ՝ ես Իզմիրոյ առաջնորդ Յովսէփ վարդապետս տապաւնեցայ ողորմութեանն Աստուծոյ ի Սարբ Ստեփաննոս և ի սարբ Բարդուղիմէոս եկեղեցիքս հիմնարկեցաք և առաջնորդութեամբ Հոգւոյն Սրբոյ ի նոյն թուականս ի մայիսի 18 կատարումն հասուցաք, և ի տօնի գալստեան Հոգւոյն Սրբոյ օրհնեցաք և պատարագ մատուցաք և կանգնեցաք զսոսա Տուն Աստուծոյ՝ նորոգ արձան մշտնջենաւոր յիշատակ ինձ և ամենից ողորմածոց և աշխատողաց»։

Այս արձանագիր ըստ ինքեան մեծին է և բացատրութեան կարօտ չէ. միայն սա դիտել կ'տանք որ չարժին թուականը, որ յունիս 30 նշանակուած է, կը համապատասխանէ յունիս 28ին, այն տուժարական հաշուոյ տարբերութեան պատճառաւ, որ կը գտնուի հին եւ նոր տուժարներու մէջ, մէն մի հարիւր տարուոյ մէջ՝ արդէն գտնուած տարբերութիւն օր մը եւս աւելնալով։

Սա եւս ներուի մեզ դիտել թէ Յովսէփ վարդապետ թէեւ շատ մը հայ եկեղեցականներու պէս շատ վէս լեզու մը կը գործածէ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցոյ վերաշինութեան առթիւ վերոյիշեալ արձանագրութեան մէջ, բայց եթէ ի նկատի առնուք ազէտին ծանրութիւնը, ժամանակին Զմիւռնիոյ անկեալ վիճակը եւ այլ պարագաներ, բնաւ չենք կրնար մեղադրել զայն, յիշելով թէ ինչ կրով և հաստատամտութիւն պէտք է այդպիսի ընդհանուր ազէտ մը քիչ յետոյ հոյակապ եկեղեցոյ մը շինութեան ձեռնարկել եւ հինգ վեց ամսուան մէջ զայն լրացնել։

Մեծ է ձեռնարկը և անժխտելի ապացոյց մը ինչքան Յովսէփ վարդապետի աւելի մեծ և անվեհեր հոգւոյն, նոյնքան նաև իր հօտին բարեպաշտութեան և նիւթական ու բարոյական զարգացման, զարգացում մը, որ ընդհանուր աւերէ մը անմիջապէս յետոյ իսկ դպրութեան նշաններ կ'արտայայտէ։ Աւա՜ղ. որ արձանագիր և յիշատակարանք ազէտի մը առթիւ իսկ շատ համառօտ կը խօսին հասարակութեան մը վրայ, որու ծանանկին կարեւորութիւնն իսկ իր գործերը կը յայտնեն, և ցաւալին այն է որ ազգային յիշատակարաններ իսկ ժամանակին ազգայնոց մասին չատ քան չեն խօսիր, այլ ինչպէս տեսանք կը բաւականանան տաճարի մը հրկիզումը եւ նորոնծայ վարդապետի ու քահանայի մը կորուստը յիշելով։ Արդէն այս երկու նորընծայներու ազէտալի վախճանի մասին քաղքին պատաւներ աւանդութեամբ շատ բան կը պատմեն, բայց իրողութիւնը մեկնութեան կարօտ է, պատաւանց պատմութիւններու չարձառիին իրենց հաւատին մէջ փնտռել պէտք է։ այսու հանդերձ ընդհանուր ազէտի մը ամեն պարագայներ մոռնալ եւ նորընծայները միայն յիշել տարիներէ վերջ՝ քիչ բան չէ հասարակութեան մը համար։ ապացոյց է այն իր կրօնաւորներու մասին ունեցած հաւատին եւ համարութեան։

ՀԻՒՊՇՄԱՆ

ԵՒ ԱՐԵՒՄՏ. ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Կարդացինք ու լսեցինք մինչև ցայժըմ, և հետզհետէ կը լսենք՝ Տառադարձութեան մասին եղած ծանօթ պայքարն ու վէճը, որ ազգային գիտնականաց կողմանէ յուզուեցաւ. և իւրաքանչիւր օր ըստ իւր տեսութեան դատելով՝ այս կամ այն կողմը տուաւ իւր վճիռը։

Բայց ցանկալի էր լսել նաեւ եւրոպացի գիտնականաց կարծիքն ալ, որոնք իբրեւ ուսուցիչ լեզուագիտութեան կրնային իրն աւելի լուսաւորել։ —Այս պատճառաւ խնդրեցինք Բրոֆ. Հիւպշմանէն, որ հաճի իւր կարծիքն յայտնել մեր Հարցերն մէջ։ Խնդիրն պարզաբար իւր առջեւ դրինք, պնտալ Մշեմի առաջարկութենէն մինչեւ ցայսօր յուզուած պայքարին թեր ու դէմ գրութիւններն, և ի վերջոյ ծանուցինք հաստատեն նաեւ մեր՝ Արեւելքի մէջ յայտնած պատճառներն. այսինքն՝ թէ արեւմտեան արտասանութիւնը սխալ հասարիլ՝ գիտնական չէ, թէ լեզուագիտական օրինաց ենթարկեալ երեւոյթ մըն է, թէ գրելու մէջ միութիւն բաւական է, ևն։ — Եւ ահա այսպէս կը գրէ Բրոֆ. Հիւպշման իւր նամակին մէջ՝ տառադարձութեան խնդրոյ մասին։

«. . . Ամենայն սիրով կը փութամ՝ ինձի առաջարկուած խնդրոյն նկատմամբ կարծիքս յայտնել։ — Իրը չատ պարզ է, և ճիշդ այնպէս՝ ինչպէս գուք դատած էք։ Եթէ (Տփղիսեցիք) հին արտասանութիւնը պահած են, այս իրենց՝ «Հին գոյութիւն է, ինչպէս նաև արեւմտեան Հայոց՝ նախնական արտասանութենէն հեռացած ըլլալը պարտաւանք չէ։ Ամէն կենդանի լեզուներն յընթացս դարուց կը փոփոխուին, օրանք աւելի՝ օրանք նուազ. և այս փոփոխութեան մէջ է՝ լեզուաց կեանքն. միայն մեռեալ լեզուներն (ինչպէս մի ջին դարու և նոր ժամանակիս Լատիններէն՝ իրեւ գիտնոց լեզու, Gelehrtensprache) անփոփոխական են, Լեզուաց այս փոփոխութիւնն՝ խօսողին կամքէն բոլորովին անկախ է. առանց գիտակցութեան՝ յընթացս դարուց սերնդէ սերունդ անցնելով կը կատարուի։ Բայց մէյ մ'օր այսպիսի փոփոխութիւն յառաջ գայ, անուշ հետեւ մարդկային կամք մը գայն կարող չէ գայն բառնալ, ինչպէս որ մարդկային կամք մը գայն յառաջ չէ բերած։ Ըստ այսմ՝ ամենեւին օգուտ չունենար եթէ արեւմտեան Հայք Տփղիսեցւոց պահանջմանցն հետեւելով՝ հին արտաբերութեան դառնալու որոշումն ընեն. վասն զի՝ ա՛յ, կրնան թերեւս քանի մը հոգի Տփղիս (ընակելով) Տփղիսեցւոյ արտաբերութիւնն առնուլ, սակայն ազգին մեծագոյն զանգուածը «երկու միլիոն» արեւմտեան Հայք ասոնց պիտի չհետեւին, այլ ինչպէս իրենք սորված են՝ նոյնպէս պիտի աւանդեն իրենց զաւակաց։ Լեզուագիտական տեսակէտով՝ Տփղիսի պահանջմունքը չեմ կրնար իրաւացի դատել։ —Հնաձեւն (das Alterthümliche) արժէք ունի լեզուագէտներու՝ բայց ոչ երբեք խօսողներու համար։ — Բայց գլխաւորքանն յայտնի է, որ Տփղիսեցւոց պահանջմունքն անգործադրելի է և անոր համար՝ արժէք չունի։ Արդի կենդանի հայ գաւառականները պէտք են խօսուիլ ա՛յնպէս ինչպէս որ են։ կրնայ ժամանակաւ գրաւոր լեզու մը (Schriftsprache) հնարելու խնդիրն ծագիլ որով նախ և յառաջ գիտնականք գրաւոր կերպով, իրարու հետ յարաբերութեան մէջ մտնեն, և յընթացս ժամանակաց Դպրոցի և եկեղեցւոյ ազդեցութեամբը ժողովրդեան ընդարձակոյն կարգերուն մէջ մուծուի։ Սակայն ասոր համար աւելի նպաստաւոր պարագաներ կը պահանջուին, որոնցմէ առ այժմ Հայք զուրկ են դժբախտութեամբ։ Այս է ահա համառօտիւ կարծիքս, զոր ձեր տրամադրութեան կը յանձնեմ. . . .»

Այսպէս կը գատէ արեւմտեան արտասանութեան դատն ժամանակիս երեւելի հայագէտ Եւրոպացին, որուն յայտ հեղինակութիւնն ստուգիւ յարգելի է, վասն զի ոչ թէ ընդհանուր լեզուագիտութեան միայն, այլ եւ առանձինն հայերէնի մասնագէտ է, որուն աշխատութեանց արդիւնքն է այս օրս հայ լեզուին հնդեւրոպական շրջանին մէջ՝ իբր դատ ճիւղ մը ճանչցուին։ գիւտ մը՝ որ հայ լեզուի պատմութեան մէջ պիտի անմահացնէ հիւպշմանի անունը։

(Հանդէս ամսօրեայ) Հ. Գ. Մ.

*) Իմա՛ Ռուսահայք

Կ. ՖԼՕՍԼԻԲԷՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՄԵԾ Վ. ԱՊԱՐԱՏԱՆԻ ԹԱՎԼՈՒԻ
Գալաթաբաշի-պաշը ՍէֆէրԹեի խան Թ. 16
ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ
Մանուտ փաշայի գլուխ Թարագճիներու կարգը Թիւ 218

ԳՈՐԾԱՐԱՆ՝ ՊՈՒՍԱ ԿԷՅԼԻ-ԽԱՆ

Սոյն բազմամեայ վաճառատունն որ ցարդ մեծաքանակ միայն կը վաճառէր հրապարակի վրայ, մատակարարելով գլխաւորապես նուշկի խանութպանները, այս անգամ որոշած է նաեւ փարբաքանակ ի վաճառ հանել իւր ապրանքներն։

Ասի ճշմարիտ բարդ մ'է անշուշտ ամեն անանց ոչք հարամանաց, ծուռու եղանակի, կամ ուեւ առաթիւ խաղալի, պուռնուղի և այն ճիւղի վերաբերեալ ապրանաց դնման համար, նուշկի խանութպանները ձեռք ինկալով թէ ընդհանրապէս ապրանաց լաւ չեն գտներ և թէ բարձր գիներ կը վճարեն։ Ցեսաք Կ. Ֆլօսլիբէնեան և ընկերք նոյն իսկ իրենց գործարանին արտադրութիւններն ի վաճառ հանելով, բնականաբար այնպիսի համեստ գներ կը դրած են սահմանել որոց կարելի չէ մերժիլ։

Վաճառատան դնանպանն է ուղղութիւն, ապրանաց ընտրութիւն և գներու չափաւորութիւն։

1878 3—20

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՄԱՐՍԻԼԻՈՅ

Ընդ հովանաւորութեամբ Ազգային Սենեկին

Ուսմանց տեւողութիւնն է 2 տարի։ Նախապատրաստական տարի մը սահմանուած է այն օտարազգի երիտասարդաց մասնաւորապէս որք հարկ եղած ծանօթութիւնները չունին անմիջապէս հետեւելու համար արհեստական կրթութեան երկու տարիներուն։ Աշակերտին տարեկան թոշակն է 400 և 600 ֆրանք։ Դիւրութիւն աշակերտին 1800 և 1900 ֆրանք։ Դիմել առ Տնօրէն, 9, Սէնդ-Վիգդուառ փողոց Մարսիլիա։ Դպրոցին վերամուտն է հոկտեմբեր 15 ին։ 1877 2—15

ԱՌԵՒՐԻՒ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ

լաւ ճանչցուած են դեղատանց գալման մը ընդգէմ ւեծոզութեանց, փոքրչութի, անչքի արիւներմոսթեանց այլ։

ԱՌԵՒՐԻՒ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐՆ

նպուռնուած են նմանաւոր ժիկներէ մայրաքաղաքիս և տար երկաց մէջ և կը գործածուին շատ հիւանդանոցներ։

Արեւրի դեղատներուն Ֆոսֆոն յանձնուած է Բարիզի բժշկական Ակադեմիային և Թուրքիոյ քաղաքային բժշկական խորհրդին։ այս վերջինն արտատած է Պ Արեւրի այդ դեղատները պատասխանելու և վաճառելու իրաւունքը։

Ընդհանուր կեդրոնատեղին է Դեղարան Վիեննայ, Դալմաթիա, և մայրաքաղաքիս գլխաւոր դեղատները։

1870

Զերմապէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողաց գործածել Հէնրի Միւռի Օշարան, լուծելու համար իրենց Ջղային հիւանդութիւնները, գլխաս պատանները, քնանութիւնները, Ջղային ցնցումներն են։

Փոքրաքանակ կը վաճառուի ամեն դեղատանց մէջ։ Գեղարանատեղին է Դեղագործական Մթերանոցն, 35, Դալմաթիա մեծ փողոց։ 776

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԲԱՄԲԷՐԻ

Նիզամիէ էլպիսէ անպարը իշխն միւպարեա օրունաճաղ սէքիզ պին ատէտ վիեննա ֆեսին պէհերի ալթը դուրուշ ներմի ալթը բարայա թաթիպի էօհտէսինտէ օրուպ թէժմուզդն տէօրտունճի կիւնիւնէ գատար հէր կիւն միւնագասար իճրա օրունաբաղ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթասրնա վէ պէշինճի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլինէ թաթիպ օրանլարդն մագադամ Սէրասկէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օրունուր։

30 հաղիրան 1888 1904
Նօ. 35 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԼԲԱՄԲԷՐԻ

Իզմիտ ֆապրիգաի Հիւմայունը իշիւն միւպարեա օրունաճաղ էլլի պին քիլօ քիրի ինճէ Օռէսա եռբաղբսրնդն քիլօսը օն զուրուշա թաթիպի էօհտէսինտէ օրուպ թէժմուզդն ալթընճը կիւնիւնէ գատար պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն վէ իրթէսի կիւնիւ եիւզտէ պէշ թէնզիլի թաթիպ օրանլարդն մագադամ Սէրասկէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օրունուր։

30 հաղիրան 1888 1905
Նօ. 36 1—3

ԻԼԱՆ

ՇԻՐԲԷԹԻ ԽԱՑՐԻՑԼ

Ճուտա վէ բարարտան մատա կիւնէլբաէ սապակլայրն եէնի Մահալէտէն սահաթ օն իքիտէ հարաքէթ իտէն իքինճի վարար թէժուզդն իրինճի ճուտա իրթէէսի կիւնիւնէն իթիպարէն եէնի քէօյէ գատար օլան իսկէլէրէ օղտահարաք օրատա տիկէր վարար իլէ իթիթիպ իլէ տիքրատէն սօնրա տագրու քէօվիրէյէ կէլէճէկի։

Քէզուրք սապակլարը Պէպէքէն քէօրրիւյէ կէլմէք իւզրէ սահաթ օն իքիտէ հարաքէթ իտէն վարար թէժուզդն իքինճի ճուտա իրթէսի կիւնիւնէն իթիպարէն սահաթ օն իքլմի չէյրէք կէշէրէք հարաքէթ իտէճէկի։

Բաբար կիւնէրի Պէօյիւքէրէքէն սահաթ իրի պուչուքտա Անտուլու ճիկէթինէ հարաքէթ իտէն վարար թէժուզդն իչինճա բաբար կիւնիւնէն իթիպարէն սահաթ իչինճ օն տագիքէ կէշէրէք հարաքէթ իտէճէկի։

Սապակլարը Արնավուտ քէօյիւնտէն սահաթ օն իքիսի օթուզ պէշ տագիքէ կէշէրէք քէօրրիւյէ օղան բօսթա թէժուզդն իբի կիւնիւնէն իթիպարէն լայվ օլաճաղը կիլալ թէժուզդն սէքիրճէի ճուտա կիւնիւնէն իթիպարէն սապակլարը քէօրրիւյէ սահաթ օն իքի պուչուքտա պուրու Պէպէյէ օլէն բօսթա ճուտա կիւնէրի թաբրա օլունճաեաճաղը։

Թէժուզդն սիրինճի ճուտայ կիւնիւնէն իթիպարէն պէշէր ճուտայ կիւնիւնէն ագչամը իլան մուճիլինճէ քէօրրիւտէն սահաթ օն պուչուքտա Բուտիլի ճիկէթինէ հարաքէթ իտէն վարար Օրթաքէյ իսկէլէսինէ վէ քիպայ աքչայտարը քէօրրիւտէն սահաթ օն պրի օն կէշէրէք ասրդու եէնի ք

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ ԱՆԳ. Ռսկի 1,000,000 — **"ՓԻՆԻՔՍ"** — Հիմնեալ ի Լընտըն յամին 1782

ՓԻՆԻՔՍ, հիմնեալ առաւել քան մի դար յառաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրերը Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր աղբիւրն է 16,000,000 Անգ. ռսկւոյ դումարն զոր յարդ. վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

1799

ՓԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանաց ներքեւ, որք ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Գալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերեւ։

ԻԼԱՆ

ՊԱՊԸ ՍԷՐԱՖԷԼԻՐԻ

Նիզամիյէ չարը անպարը իշխուն միապայեա օլունաճագ. երիմի պէն քիլօ թիմուր չէնպէրին քիլօսը ալթմշդ իքի, վէ իւչ եիւզ քիլօ չէնպէր չիվիսինն քիլօսը եիւզ գըրգ եէտի բարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ թէմմուզդն իքինճի ճումա իրթէսի կիւնիւ պիլ միւնագասա գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն, իթասընա թարիպ օլանլարդն մագամը Սէրասկէրի լէվազիմաթը ուժումիյէ տաիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունորը։

29 հազիրան 1888 — 1902
Նօ. 34 — 2—3

ԻԼԱՆ

ԹԱԶԻՆԷԻ ԹԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Սէրայը Հիւմայուն իշխուն արնաճագ լահմ վէ միւթէֆէրրիւաթընդն սօն գարարը գաթիսի թէմմուզը բումինին պէչենճի սալը կիւնիւ սաաթ եէտիտէ վիրիլէճէկինտէն, թարիպ օլանլարդն վագթը մէզգիրտէ Թազինէի Թասսաի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

29 հազիրան 304
1503 — 2—3

VICHY

ՎԻՇԻ

Ֆրանսա (գաւառ Ալիէ)
ԿԱԼՈՒԱԾ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ
Վարչութիւն՝ փարիզ, 8, Պուլվար Մոնմարթր

ՀԱՆԳԻԱՅՈՅ ԵՂԱՆԱԿ

PASTILLES DIGESTIVES.—Այս հաբները Վիշիի մէջ պարունակուած են Ջերմուկներէն եկած աղով, ախորժակամէ են և ապահով դարման մ'են դիւրամարսութեան դէմ։

SELS de VICHY pour BAINS.—Այն անձանց համար որք չեն կրնար Վիշի երթալ։ Կեղծէն զգուշանալու համար, սոյն դեղերու և շիշերու վրայ պահանջել ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ դրօշմը։ Կը գտնուի Պոլսոյ բոլոր դեղագործաց քով։ 668

ՔԱՆ ՏԱՐՈՒԱՆ ՇԱԶՈՂՈՒԹԻՒՆ
ԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀՐԱՇԱԼԻ ԱՐԱԻԻՆԷՆԵՐ.

ՀԱՆԳԻԱՅԻՆ ՁԻՒՐ ՁԻԹԼԻԻ

(ՄԵՐՁ Ի ՊՐՈՒՍԱ)

Պիւրպէնպէրգ պը Սոսով

1304 Սէպթէր 11 Թուական կայսերական իրատէով արտօնեալ—Վարձատրեալ Բարիզի, Վիէննայի, Լոնտոնի, Ֆիլատէլֆիայի, Ընվէրսի, Ֆրանքֆորդի ցուցահանդէսներէն։

Զիթլի ջուրն, որ Արեւմուտքէն եկող հանճարեան հանքաւորներն գերազանց է, շիշերու մէջ կը դրուի ընդ հսկողութեամբ Տր. Աբիհեանի, պատուիրակ ի դիմաց առեւտրական Վսեմ Նախարարին։ Մէն մի եղէմէջ կրելու է քսնիչ բժիշկին ստորագրութիւնը։ Հասարակութիւնը մերժելու է այն ամէն շիշերն որք չեն կրեր Պետութեան այս երաշխաւորութիւնը։

Այս հանքաջուրին յաջողութիւնն ապահովեալ է մարսողական խոշտանգին և լեարդին հիւանդութեանց մէջ, աւազախտի եւ յօդագուռի մէջ, շաքարախտի և փամփշտային խոթութեանց մէջ։

Զիթլի չատ ախորժակամ հանքաջուր մ'է, սեղանի համար պատուական ջուր մ'է եւ չատ օգտակար է այն պարագային յորում ջուրերը վարակեալ են համաճարակ հիւանդութեանց ատեն։ Իրենց առողջութեան նախանձախնդիր անձինք ջրեղջիներու, պէնտերու եւ այլ ջուրերէն նախամեծար պիտի համարին Զիթլին։

Զիթլին կը դիւրացնէ մարսողութիւնն և կը կանոնաւորէ միւս բոլոր պակտոնները։ Նոյնպէս օգտակար է նաեւ այն պարագային երբ պէպենով սնող մանուկները կաթէ կը կրնան։

Զիթլի ջուրը շաբաթն երկու անգամ կը ղրկուի ադրիբէն, այնպէս որ կարելի է վստահ լինել թարմ վիճակի մէջ գտնելոյն ի մթերանոցս։

Գ. Պոլսոյ մէջ կը ծախուի ի կեդրոնատեղին Ընկերութեան, 13, Ճէլալ Պէյ խան, եւ ի Մանճուլաս՝—Բերա, Պ. Ալիբրանտի, դեղարան Տէլլա Սուտա, 169.—Պոլիս, Պ. Մէկիքի, դեղավաճառ, 24, Եէնի ճամի փողոց.—Ֆ. Թէրճիման, դեղագործ, Ճզալ օղլու, Պարսկական դեսպանատան մօտ.—Աշըքպաշ, դեղագործ ի Վէրճէֆիլէր.—Գալաթիա, Պ. Մաղլաքօ, վաճառական, Մաթիզ փողոց, 34.—Պէշիքթաշ, կեդրոնական դեղարան.—Թէրապիա, Սամա Սբ. Նօբուլօ.—Պէյօղլուքտէրէ, Սոգիրաքի Թէօխարիտի, վաճառական.—Գալաթա գիւղ, դեղարան Լէոնիտա Անթիբա.—Իսկիւտար, Սգավրաքի Նուրլուրլու, դեղագործ։

Պարապ շիշերը եւս կ'առնուին։

1054

Արտօնատէր — Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

L'AVENIR DES FAMILLES Լ'ԱՎԵՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ԱՊԱԳԱՅՆ

Ապահովագրական Փոխադարձ Ընկերութիւն՝ Դրամագլխոյ վերապահութեան համար 1880 ին կազմեալ՝ ի Լիոն նօտար Միգիրիօ ը Պէլէօի ստացած պայմանագրով

Ընկերութեան կեդրոնատեղին է 61, Ռէբիւպլիք փողոց, 61—Լիոն (Ֆրանսա)

Ապահովագրեալ դրամագլուխք 55 միլիոն ֆրանք — Մինչեւ յայսօր եղած վճարումնք են, 1,000,000 ֆրանք

Տարին չորս վճճակահանութիւն՝ Յունվար, Ապրիլ, Յուլիս և Հոկտեմբեր

Վարչական խորհուրդ. Պ. Հիվէին, բժիշկ ի Լիոն, Նախագահ.
Պ. Ալլէին, Նախկին տնօրէն, հիմնադիր ընկերութեան, ի Լիոն.
ՕՏԻՖՈՒԷ, Նախկին շահագիտ չորրորդ շրջանակի ի Լիոն.
ՊՈՒՐ, հասուութառու ի Լիոն. ԳԼԷՆԱՐ կալուածատէր ի Լիոն. ՄԱՌԴԷԼ կալուածատէր ի Լիոն. ՌՈՖ, հասուութառու ի Լիոն. ԺԷՆԷՆ, ի Լիոն Մ. Ժ. ԳԱՇԷՆ, հաշուակալ ի Լիոն, հաշուեքննիչ. Մ. Ալլէին, տեսուչ պատուիրակ, ընդհանուր տնօրէն։

Լ'ԱՎԵՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՆ, որ հաստատուած է նպաստելու համար փոքր խնայողութեան, արագ զարգացում մ'ունեցած է։ Իւր նպատակն է որոշեալ պայմանագրի մէջ վերապահվել դրամագլուխն, կանխավճարներու հաւանականութեամբ։—Մուրհակներ կուտայ թէ՛ ի փոխարէն միակ վճարի մը և թէ տարեկան հասեալ վճարներու (կարելի է տարեգրութիւն տարեկան մինչեւ մէկ ֆրանքէ սկսեալ)։ Ապահովագրեալներ ունինք որոնք մէկ ֆրանք մը վճարած են և երկու հարիւր ֆրանք ստացած են։

Վճարումնք կը կատարուին վիճակահանութեամբ, որք երեք ամիսն անգամ մը տեղի կ'ունենան ի կեդրոնատեղին ընկերութեան, ի ներկայութեան վարչական խորհրդին և շահակիցներու, հաշուական պետի գործակցութեամբ զորս ամէն մարդ կրնայ ստուգել։

Ընկերութեան գործառնութիւնները պետք չէ շփոթել վիճակահանութեանց հետ ուր տոմսերը բնաւ արժէք չունին վիճակահանութենէն յետոյ։ Մեր մտ, ընդհակառակն, ամենուն ալ վճարմունքն ապահովեալ է, քիչ մը կանուխ կամ քիչ մը ուշ, ըստ դիպուածի։

ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՔ

Ընկերութեանս գործառնութիւնք բազմատիպ են, ինչպէս Շարժական արժէքից և փոխ տրուած դրամագլխոյ ապահովագրութիւն, կրօնական գրամագլխոյ մը վերակազմութիւն, երաշխաւորութիւնք և Դիպուածքի փոխառութեանց և Շարասարարութեան մէջ գործածուած գրամագլխոյ, Մանկանց համար Օժիտք, Հանգստեան տնտուկ ծերութեան համար, ճկեանս եկամուտներու կազմութիւն, և մի բան այն ամէն գործառնութիւնք որոց նպաստած է ինայողութիւն։

Այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար, Ընկերութիւնս հաստատած է զանազան սակագներ որոց վճարմունքք տեղի կ'ունենան տուեալ կամ նուազ մեծագոյն ժամանակաց մէջ, ըստ բաղձանաց ապահովագրելոյն։

ՍԱԿԱԳԻՆ Ա.

Ամենական 1 ֆրանք, որ վճարուի միայն 60 ամիս, իրաւունք կուտայ 1000 ֆրանքի մուրհակի մը 10 թիւերով որոց ամէնքն ալ հեռագիտեր կը մասնակցին ամէն բաշխման, մինչեւ ամբողջովին վճարումն 1000 ֆրանքին։ Մարդ կրնայ ստորագրուիլ պնդչափ անգամ 1000 ֆրանքնոց մուրհակի որչափ ամամեան վճարք մէկ ֆրանքնոց։

5 ֆրանքի ամեան բռիսի մը, որ 60 ամիս վճարուի, իրաւունք կուտայ, ըստ ընտրութեան ստորագրողին, 5000 ֆրանքի ընկերութեան արժէքդրի մը, կամ միմիայն 3000 ֆրանքի և 1 ֆրանք քաղաքի պարտադրի մը, որք կը մասնակցին ամէն վիճակահանութեանց և պարգեւներուն, մինչեւ անգամ 50,000 ֆրանքի բաշխին։

Ի փոխարէն ամեան հինգ ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի, ըստ իւր ընտրութեան
1 · 500 ֆրանքի, առանձնաշնորհեալ մուրհակ տոկոսներով որք տարուէ տարի կ'աւելնան մինչեւ յվճարումն, կամ
2 · 5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա., կամ վերջապէս
3 · 1000 ֆրանքի, Հիմնադրի մուրհակի մէկ տասներորդով։

Ծան. Անցեալ տարեշրջանին մէջ հիմնադրի Մուրհակներն ստացան 80 ֆրանք շահաբաժին, և ներկայ տարեշրջանին մէջ, շահաբաժինը պիտի լինի 100 ֆրանք մէն մի թուղթի վրայ։

Ի փոխարէն ամեան 8 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և առանձնաշնորհեալ Մուրհակի մը 500 ֆրանքէն վերճարելի, և տալով տոկոսներ որք երթալով կ'աճին մինչեւ վճարումն օրը։

Ծան. Կը մնայ միայն ի վճարել 1921 առանձնաշնորհեալ մուրհակ։

Ի փոխարէն ամեան 10 ֆրանքի, ստորագրողն իրաւունք ունի ըստ իւր ընտրութեան։
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Գարտոնի գրի մը, կամ 1877ի Գուեռի Ֆոնսիէէն, կամ 1871 ի Վիլ տը Բառիէն, կամ Վիլ տը Պառուլլէն։ Այս երեք արժէքներուն թէ՛ վճարելի են 400 ֆրանքէն) կամ 1883 ի Օպլիկասիոն Ֆոնսիէռ մը 500 ֆրանքնոց, կամ վերջապէս
5000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. և Բանամեայ պարտադրի մը, շրջաբերութիւն 1883ի։
Վերջապէս, ի փոխարէն ամեան 12 ֆրանքի, ստորագրողն ըստ իւր ընտրութեան իրաւունք ունի
3000 ֆրանքի, Մուրհակք Սակագին Ա. ինչպէս նաեւ. 1879 ի Ֆոնսիէռ. կամ Գոմիւնալ Օպլիկասիոնի մը, վճարելի 500 ֆրանքի, կամ վերջապէս Իւսդէքս Օպլիկասիոնի մը (Գրէտի Ֆոնսիէին հետ միասնաբար և 1000 ֆրանքէն վճարելի)։

ՍԱԿԱԳԻՆ Բ.

Այս սակագնոյն մէջ, Մուրհակներն 500 ֆրանքէն վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն միայն 25 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան երեք ամսան անգամ մը վիճակահանութեամբ։—Բռիսներն ամեական են և 2 ֆրանքի։ Առ առաւելն կը պահանջուին մինչեւ 15 տարի։ կը դադրին երբ մուրհակը վասկի վիճակահանութեան մէջ։

ՍԱԿԱԳԻՆ Գ.

Այս սակագնոյն մէջ, մուրհակք վճարելի են մէկ տարիէն առ առաւելն մինչեւ 12 տարուան ժամանակամիջոցի մը մէջ, կանխավճարներով որք տեղի կ'ունենան ամէն տարի յունվարին, ապրիլին, յուլիսին և հոկտեմբերին. առաջին երեքն 100 ֆրանքէն և հոկտեմբերինն 500 ֆրանքէն։—Ամեական բռիսները 2 ֆրանքի են և միայն 50 ամիս վճարելի են։

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

Լ'ԱՎԵՆԻՐ ՏԷ ՖԱՄԻՅԼ ապահովագրական ընկերութիւն մ'է հաստատեալ ըստ հրամանագրոյն 1868, յունուար 22ի, և Հետեւաբար կը գործէ ընդ հսկողութիւնք պետութեան։ Հեռի լինելով շահախնդրութեան կամ առեւտրական ոգի և գործէ, ոչ և ի վտանգի ենթակայ չէ։

Իւր գտնուած գրամագլխոյ ընկերութիւնը կը գործածէ Պետական Արժէքներոց, Գանձոց թուղթերու կամ Պետութեան, քաղաքաց և նշանագաց երաշխաւորութիւնը կրող թուղթերու։ այս գումարը բաւական է ապահովելու համար իւր շրջաբերութեան հանած բոլոր մուրհակներուն վճարումն, այնպէս որ մէն մի ստորագրող բոլորովին ապահով է ստանալու իւր ապահովագրութեանց ամբողջ գումարը։

Տեղեկութեանց և բանանոցագրութեան համար դիմել առ. Պետրոս էֆ. Ամպարձեան, գործակալ Ընկերութեան ի Կ. Պոլիս; Թաշ խան, թիւ. 40, Պահչէ-Գաբու, Պոլիս։ 1081

ԵՐԿԱԹԳԼԷՆԳ ՄԱՆՆ ԳՈՐԾԻՆ ՏԵՍԼԻ

Հ. ԼԱՆԺ

24, Բէրշէմդէ դաղար) Գալաթա
32, Մահմատիէ փողոց)

ԵՐԿԱԹԳԼԷՆԳ ՇԻՆՈՒԱԾՆԵՐՈՒ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ԳՈՐԾԻՆԵՐ

(Պղնձէ, ծուլածոյ և թափծու երկաթէ)

Մառանի նիւթեր, Գինւոյ մամուլներ, Լոգարան, Տուշ

ԽՈՀԱՆՈՑԻ ՁՄԻՆԷԼԻՆԵՐ

ԲԷԴՐՈԼՈՎ ՏՈՒՔՅՈՅ, Վ.ԱՌԱՐԱՆՆԵՐ

Հայելաւոր պահարան, Սառցարան, Քրէմիէռ, Օտար սեղի գործիք, Վէռնիք և ներկ

ՊԱՐՏԷԶԻ ԿԱՀԵՐ

Ուռոյթեան գործիքներ, Աւազանի շատրուանաներ

ԶՕՐԱՆՆԵՐ ԿԱՐՏ—ՌՕՊԵՐ

ՉՐՉԼԵՆԳ ԳԻՒՂԱՅԻՆ ԳՈՐԾԵՐԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԵՒ ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԴԱՆԱԿՆԵՐ

ԵՐԿԱԹԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԵՔԵՆԱՑԻ

Տատանոցք—կշռորդք—Ցորենի կշռորդ

ՔԻՒՄՈՓԼԷ ՈՍԿԵՐՁԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ — 676

ԳՈՒԻՆ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՐԻԼԱՅԸՆՍ

Մովային ապահովագրութիւն։—Դիմել առ գործակատարն ընկերութեան, Պ. Վ. Ուիթոլ, Ուիթոլ խան Պահչէ—գաբու Պոլիս. կամ Գալաթիա, Մէրթէպանի փողոց Իպզէթ բաշա խան թիւ 6. 686

ԳԱՐԱԳԱՇԵԱՆ ԵՂՔԱՐՔ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԻՉՔ (1804)

Մեծ փողոց Գուլէ գաբուսու թիւ 667

Ամէն կերպ և ամէն չափու կենդանագիրներ, այսինքն Քարթ տը վիզիթ (չափաւոր), Կրուի (խոշոր), Քապինէ (մեծ), Մինեօն (փոքր)։ Պզտիկ տպայոց համար վայրկենական լուսանկար։

Կենդանագիրները մեծ զգուշութեամբ և ըստ վերջնագոյն կատարելութեանց արուեստին՝ կը շինուին։

Բարիզու, Լօնտօնի, Վիէննայի և Պերլինի անուանի գործատուններուն լուսանկարի մեքենաներ, գործիքներն և ամէն տեսակ նիւթերը, գործատաց գիներով կը ծախուին։

Ցանձնարարութիւնք գործատաց գիներով փութապէս կը կատարուին։

Լուսանկարչութեան վերաբերեալ նիւթերը մեզմէ գնողներուն լուսանկարչութեան ուսումն ձրիապէս կ'աւանդուի։

ԳԱՐԵԶՈՒՐ ՇԻՇԵՐՈՒ ՄԷՋ

ՍՊԻՆՖԻԼԻՏ (ԱՐՈՒՍ)

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

ԱՆԶՈՒԳԱԿԱՆ ՅԱՏԿՈՒԹԻՒՆ

Ընդհանուր կեդրոնատեղի

Մ. ՄՈՐԻՉԻՕ ՖՐԱՆՏԻ

Վոյվոտա, Վիգ ալիս խան, Գալաթիա, Էլգիկ խանի քով

ՍՊԻՆՖԻԼԻՏ գործարանն, որ կը գտնուի ԿՈՒԶ քաղաքին մէջ (Իսպրիա), առաջնակարգ հաստատութիւն մ'է՝ 1832ին հիմնեալ, եւ Աւստրեւնգարիոյ միս գարնիրի գործարանաց արտադրման մէջ առաջին տեղը կը բռնէ։

Այդ ինքնիլիտի գործարանն 1887 ին արտադրած է 45,000 հարիւրապիսի։ 1684

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԳԱՌԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄՊԻԷՐԿԻ

Գալաթիա Պէյիւք Մէլլէթ խան, միջազգային թղթատարատան վերայի յարկը

Սոյն վաճառատան մէջ էխստաժան գներով կը վաճառուին ամեն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօսէներ, օժտի համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիէննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ։ Նոյնպէս Անգլիէն, Իտալիէն և եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով զրկուի։

Զը հաւնուած ապրանքները եւս կ'առնուին և ստակը եւս կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 1180

ՄԻ՛ԳՆԷՔ

ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՄԸ

ԱՌԱՆՑ ՆԱԽԱԳԻՍ ԱՑՑՆԵԼԻՈՒ

ՍԻՆԿԷՐ

Ամերիկեան գործարանի մեքենաներն ի ՀԱԼԱԹԻԱ, Եիւքսէք Գալտրըմ,

120

Քարաքէօյի աղբիւրին դէմ. ի ԲԵՐԱ, Կալաթա Սէրայի Լիսէին դէմ ի ՊՈԼԻՍ, Մահմուտ փաշա, 90

Ուրիշ ամեն տեղ՝ Սինկէրի կարի մեքենային «կեղծերը» միայն պիտի գտնէք։

ՎՃԱՐՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

(Շաբ-Ռիսան) 1761

ՖՐԷՏ. ԼԷՅՃԼԱՆԴ

ՇՈՓԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՓԵՆԱՒԱԿ

Լեյ, Ամերիկայի Նը Բրանդ Լիվրբուլ և Ասիանլէյ գէշ.

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ակէրման	2500	Ֆլավիանան	3700
Ալզերիան	2500	Ֆլորիդեան	3700
Ամասոնիան	2500	Ֆլավկան	3700
Ամերիկան	2500	Իտերիան	5500
Արադիան	3700	Իլլինոյեան	5500
Գավարիան	6000	Իռլանդեան	5500
Գուլիկարիան	6000	Լիեռպեան	2200
Գասթիլեան	800	Լիկուրեան	2500
Սարդինեան	2000	Լիսբոն	800
Տուրան	700	Օնտարիո	700
Էթիոբէն	3700	Բերբերան	3500
Ֆրանսան	3700	Վալենսիան	6800
Ֆրէրիսան	3700	Վիրջինեան	6800

Սարդինեան չոգենաւը, նաւապետ Տէյվիս յուլիս 2ին ատ կ'ապատուին։

Ֆլորիդեան չոգենաւը, նաւապետ Ալեքսանդր, ընդհանուր վճառաքով Լիվրբուլի ատ հասաւ։

Լիկուրեան, չոգենաւը, նաւապետ Էլիս, Օտեսայէն ամսոյս 7ին ատ վերադառնալով ուղղակի Լիվրբուլ համար պիտի բեռնաւորի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ

ԷՏՈՒԱՐԴՈՍ ԼԱՆՏՈՆԹԷՆ
Գործակալ
Թիւ 1, Մէջիտիէ Ալի փաշա խան, Գալաթիա.

Նաւատեսարք, Գարոնայէ Ֆրէտ, Լէյտոնտ և ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալներ
Ն. Գուլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ձիրպալար, Պ. Պ. Քարվէր Եղբարք
Ալեքսանդրիա, Ն. Լ. Վահան և ընկ.
Մալտա, Ա. Քամիլլերի.
Շիրա, Ս. Վաքոդ օքուլ Որդիք և ընկ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթոլ և ընկ. 1596

ԱՐԵՒԵԼԵՍՆ — ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒԶԻԿՈՒ—ԶԷՅՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Մայիս (Ն. Տ.) 1888, մինչեւ ցնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒԶԻԿՈՒ—ԶԷՅՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	4	6	8	10	2	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46
Առաւօտ																							
Իրիկուն																							
Կ. Պոլիս	6 15	6 49	7 17	7 45	8 15	8 41	9 10	10 11	10 37	11 10	11 38	1 49	2 17	2 50	3 46	4 14	4 47	5 16	5 49	6 18	6 44	7 27	31
Գուլաֆ—գաբու	6 27	6 58	7 26	7 54	8 26	8 50	9 19	10 20	10 46	11 19	11 47	1 58	2 26	2 59	3 55	4 23	4 56	5 25	5 58	6 27	6 53	7 40	7 40
Եէնի—գաբու	6 32	7 2	7 30	7 58	...	8 54	9 23	10 24	10 50	11 23	11 51	2 2	2 30	3 3	3 59	4 27	5	5 29	6 2	6 31	...	7 15	7 44
Սամաթիա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէսի—գուլէ	6 39	7 8	7 36	8 4	...	9	9 29	10 30	10 56	11 29	11 57	2 8	2 36	3 9	4 5	4 33	5 6	5 35	6 8	6 37	...	7 21	7 50
Մաղրիգիւղ	6 44	7 12	7 40	8 9	8 37	9 4	9 32	10 34	10 59	11 33	12	2 12	2 39	3 13	4 9	4 36	5 11	5 38	6 13	6 40	7 2	7 24	7 54
Ա.Ի Պէֆիանօ	6 57	7 24	7 51	8 21	8 52	9 16	...	10 46	...	11 45	...	2 24	...	3 24	4 21	...	5 23	...	6 25	...	7 14	...	8 5
Քիւչիւք Զէք	...	7 33	...	8 30	9 4	9 25	...	10 55	...	11 55	...	2 33	...	...	4 30	...	5 32	...	6 34	...	7 24	...	8 15
	...	...	...	...	9 14	...	...	...	...	12 3	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 32	...	...

ՔԻՒԶԻԿՈՒ—ԶԷՅՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45
Առաւօտ																						
Իրիկուն																						
Քիւչիւք Զէք	...	6 40	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Ա.Ի Պէֆիանօ	6 20	6 49	...	7 45	...	8 40	...	9 43	...	11 10	...	1 40	...	...	...	...	...	...	6 2	...	...	...
Մաղրիգիւղ	6 31	6 59	7 27	7 55	8 23	8 51	...	9 53	...	11 20	...	1 49	...	2 50	...	...	4 47	...	5 49	6 13	...	7 3
Եէսի—գուլէ	6 43	7 11	7 39	8 8	8 35	9 4	9 38	10 5	11 4	11 32	...	1 59	...	3	3 56	...	4 57	...	5 59	6 27	...	7 13
Սամաթիա	6 47	7 15	7 43	8 12	8 39	9 8	9 42	10 9	11 8	11 36	1 27	2 11	2 44	3 12	4 8	4 41	5 10	5 43	6 12	6 42	7 1	7 25
Տաւուտ գիւղ	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 31	2 15	2 48	3 16	4 12	4 45	5 14	5 47	6 16	...	...	7 29
Եէնի—գաբու	6 53	7 21	7 49	8 18	8 45	9 14	9 48	10 15	11 14	11 42	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Գուլաֆ—գաբու	6 57	7 25	7 53	8 23	8 49	9 18	9 52	10 19	11 18	11 46	1 37	2 21	2 54	3 22	4 18	4 51	5 20	5 53	6 22	...	...	7 35
Կ. Պոլիս	7 5	7 33	8 1	8 31	8 57	9 26	10 —	10 27	11 26	11 54	1 41	2 25	2 58	3 26	4 22	4 55	5 24	5 57	6 26	6 52	7 10	7 39
	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	1 49	2 33	3 6	3 34	4 30	5 3	5 32	6 5	6 34	7	7 18	7 47

Փոքր ծրարներն անխարիկ կ'ընդունուին ամեն կառափքի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց միջև բանով կառափքաց մէջ մի՛ միայն կ'ընդունուին։ Թիւ 1 և 2 կառափքներն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վագոններ. միւս կառափքներն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վագոններ։ 576